

Arvamuste tabel „Ametniku eetikakoodeks“ kavandi kohta

Heaks kiidetud 11.03.2015 ametnikueetika nõukogu koosolekul

Asutus	Märkused/ettepanekud	Eetikanõukogu seisukoht või selgitus
Terviseamet	Terviseametil ei ole ettepanekuid uue ametniku eetikakoodeksi tööversiooni kohta.	
Harju Maavalitsus	Harju Maavalitsusel ei ole märkusi ega ettepanekuid uue ametniku eetikakoodeksi tööversiooni kohta.	
Häirekeskus	Häirekeskusel ei ole uue ametniku eetikakoodeksi eelnõu kohta ettepanekuid.	
Majandus- ja Kommunikatsiooni ministereerium	Tehtud on suur ja tänuväärne töö. Palju abi on väärtuste lahtiseletamisest ja näidetest. Ettepanekuid ei ole.	
Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet	Edastame oma organisatsiooni arvamuse eetikakoodeksi tööversiooni kohta. Tõdeme rõõmuga, et uus eetikakoodeks on paremini hoomatav, kuna lähtub avaliku teenistuse olulistest tuumväärtustest. Arvame, et koodeksi põhimõtted on sõnastatud arusaadavalt. Kui põhimõtte vajab põhjalikumat avamist, saab vajadusel lugeda pikemat tõlgendust.	
	1. Teeme ettepaneku koodeksi parema loetavuse ja kompaktsuse huvides kaaluda preambula sõnastamist põhimõttena/ koodeksi punktina ja selle toomist esimese väärtuse alla, näiteks: Seaduslikkus <ul style="list-style-type: none"> - Ametniku töö eesmärk on tegutseda riigi ja ühiskonna hüvanguks. - Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja seadustest. 	<u>Mittearvestatud.</u> Preambula on vajalik, et lühidalt kokku võtta eetikakoodeksi eesmärk ning rõhutada ametniku rolli. Eetikakoodeksi kompaktsus saavutatakse kasutajasõbraliku veebilahenduse kaudu.
	2. Kahjuks ei sisalda koodeksi rakendamise teema teavitamiskava ega täpsemat plaani selle juurutamiseks avalikus teenistuses. Et koodeks muutuks ametnikele omaseks, mõjutaks hoiakuid ja aitaks luua eetilist keskkonda, tuleks peatähelepanu pöörata koodeksi populariseerimisele avalikus teenistuses. Kardetavasti ei suuda seda vajadust katta üksikud aasta jooksul toimuvad koolitused. Kaaluda võiks võimalust kutsuda ellu avaliku teenistuse foorum üritusena, kus osalevatel ametnike tekib kuulumistunne ja mõistmine, et ollakse ametnikuna ühe asja eest väljas ja kantakse vastutust oma riigi eest. Eraldi tähelepanu tasuks pöörata ka uuele inimesele, kes siseneb avalikku teenistusse esmakordselt. Tema puhul on tähtis, et ta saaks aru põhimõttelisest erinevusest erasektoriga. Näeme, et koodeksi populariseerimisel on võtmekohaks praktiline juurutusplaan ja mitmekesised abimaterjalid selle kohta, kuidas koodeksit organisatsiooni tasandil	<u>Arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakendamisel on olulised nii kesksed tegevused kui ka iga asutuse organisatsioonispetsiifilised meetmed. Eetikakoodeksi rakendamise peatükki on lisatud loetelu tegevustest, mille kaudu on asutustel võimalik eetikakoodeksi rakendamist toetada. Jätkuvad ka kesksed valdkonna arendamisele suunatud tegevused – sh uute ametnike sisseelamiskoolitused ja kesksed eetikakoolitused, juhtide

	<p>juurutada (nt näidismaterjalid, filmid, juhendid, väärtuspäevade formaat, sisekoolitajate väljaõpe jms). Sellest oleks kindlasti abi kõikidel avaliku teenistuse organisatsioonidel. Igaüks ei peaks eraldi protseduuri looma hakkama.</p> <p>Koodeksi tutvustamine üldsusel võimaldaks ka avaliku teenistuse mainet kujundada. Hea oleks mõelda sellele, kuidas avalikkusele väärikatest ja pühendunud ametnikest rohkem rääkida ja ametnikutööd tutvustada, et tasakaalustada pisut meedias levinud nõrka mittepädeva ametniku stereotüüpi.</p>	<p>arendustegevused, avaliku teenistuse ülesed üritused, teabepäevad, nõustamine jne.</p>
	<p>3. Oleme püüdnud teha oma organisatsiooni sisemised regulatsioonid nii, et need kohalduks nii töötajatele kui ametnikele. Loodame, et ametniku eetikakoodeksist on võimalik kujundada avaliku teenistuse eetikakoodeks. Lisaks ametnikele esindavad avaliku teenistuse organisatsiooni ka töötajad. Kodanikud, kliendid või koostööpartnerid ilmselt ei oska eristada, kas nad suhtlevad töötaja või ametnikuga. Oleksime tänulikud, kui saaksime eetikanõukogult näpunäiteid, millest saaks juhendada töötajad avalikus teenistuses.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u></p> <p>Eetikanõukogu toetab eetikakoodeksi ulatuse laiendamist avalikule teenistusele ning vastavat avaliku teenistuse seaduse muudatust.</p> <p>Eetikakoodeksi selgitavasse osasse on lisatud täiendus, millega eetikanõukogu soovib vaatamata kehtivale avaliku teenistuse seadusele ka ametiasutuste töötajatel eetikakoodeksist juhendada.</p> <p>Eetikakoodeksi avaliku teenistuse ülest rakendamist põhjendab asjaolu, et õiguslikult on huvide konflikti ennetamise teemad reguleerid korrupsioonivastases seaduses, mis kehtib enamikule ametiasutuste töötajatest.</p>
Riigikogu Kantselei	<p>Riigikogu Kantselei ei esita eetikakoodeksi muutmiseks ega täiendamiseks omapoolseid ettepanekuid.</p>	
Lennuamet	<p>Lennuamet on kätte saanud ja tutvunud ametnikueetika nõukogu koostatud eetikakoodeksi kavandiga. Saame sellest juhendada ja rakendada meie igapäevatoos. Täiendusi ja kommentaare lisada ei ole.</p>	
Veeteede Amet	<p>Uus eetikakoodeks on väga loogilise ülesehitusega ja täiesti arusaadav. Äärmiselt vajalik on lisandunud seletuskiri, mida on plaanis pidevalt uuendada ja see aitab hoida teemat</p>	

	päevakohasena.	
	<p>1. Aga põhiprintsiip peaks ikkagi olema: ametnik juhindub oma tegevuses lisaks põhiseadusele ja seadustele alati ka käesolevast eetikakoodeksist kuigi viimane ei oma juriidilist jõudu.</p> <p>Avaliku teenistuse olulisimaid väärtusi tuleb ametnikel oma igapäevatoos nii või teisiti vähemal või rohkemal moel absoluutselt kindlasti järgida. Kui rõhutada „soovituslikkust“ ja „mitte kohustuslikkust“ siis ei saa me eesmärgile lähemale, pigem kaugemale arvestades meie inimesi. On ju ka koodeksis kasutatav just kindel kõneviis: juhindub, lähtub, täidab, järgib jne. Juba kaaskirjas on rõhutatud „soovituslikkust“.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi soovituslikkuse puhul on silmas peetud juriidilise siduvuse puudumist. Sisuliselt on eetikakoodeks järgimiseks kõigile ametnikele ning sellest sõnumist lähtub eetikanõukogu ka eetikakoodeksi tutvustamisel. Kuigi eetikakoodeks ei saa olla distsiplinaarmenetluse läbiviimise aluseks, on tõsised eetilised rikkumised karistatavad avaliku teenistuse seaduse § 51 alusel.</p>
	<p>2. Eetikakoodeks annab juhiseid eetiliste valikute tegemiseks olukordades, mis ei ole alati seadusega reguleeritud, ent millega ametnik oma töös kokku puutub.</p> <p>Võiks sõnastada: Eetikakoodeks annab juhiseid eetiliste valikute tegemiseks olukordades, mis kas on või ei ole alati seadusega piisavalt reguleeritud, ent millega ametnik oma töös kokku puutub.</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Preambula teksti on muudetud ja viidatud lause on välja jäetud.</p>
	<p>3. Seaduslikkuse p 1: „Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja seadustest.“ võiks sõnastada:</p> <p>„Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest, seadustest ja eetikakoodeksist.“</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeksist juhendumise kohustus on sõnastatud preambulas, sest ametnik peab oma tegevuses lähtuma kõigist eetikakoodeksis sõnastatud väärtustest. Eetikakoodeksist juhendumise kohustuse sidumine seaduslikkuse tuumväärtusega annaks indikatsiooni, et koodeks oleks oma staatusest samaväärne õigusaktiga.</p>
	<p>4. Usaldusväarsuse põhimõtte selgitus:</p> <p>„Kõrgendatud tähelepanu all on juhtivatel.....jne.“</p> <p>„Asutuse ülesandeks on hinnata, kas tegemist on ametikoha eesmärgiga seotud koolitusega, lisaülesande või kõrvaltegevusega, kas võib kaasneda huvide konflikti oht (nt</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Eetiliste rikkumiste piir ei ole üks-üheselt eetikakoodeksiga määratletav. Eetikakoodeksi eesmärk on sõnastada olulisemad kriteeriumid, mida tuleb</p>

	<p><i>järelevalveinspektor ei või tasu eest koolitada isikuid, kelle üle ta teeb järelevalvet) ning missugustel tingimustel on võimalik..... jne.“</i></p> <p><i>„.....ei saa iga eraelulist eetilisel küsitavat käitumist või seaduserikkumist käsitleda avaliku teenistuse usaldusväarsuse põhimõtte rikkumise ja asutuse maine kahjuna“.</i></p> <p>Milline on piir? Kas on seda mõtet üldse rõhutada? Järgnev lause on piisav selgitus (võiks tekstist välja jääda.).</p>	<p>konkreetselt juhtumi puhul hinnata. Märkuses tõstatatud lause on oluline ametniku kaitseks ja kehtib eraldi printsiibina olukorras, kus asutus sooviks ametnikku mistahes rikkumiste eest karistada.</p>
	<p>5. Usaldusväarsuse põhimõtte selgitus: Siin võib tekitada arusaamatust „järelevalveinspektor“. Ehk oleks parem asendada sõnaga „ametnik“, sest see hõlmaks ka inspektoritest kõrgemal olevaid ametnikke.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeksi selgitustes sisalduvad näited on taotluslikult konkretiseeritud (nt sotsiaalametnik, kultuurivaldkonna ametnik jne). Konkreetsete näidete abil on üldisemad põhimõtted paremini arusaadavad. Konkreetne näide ei välista põhimõtte kehtivust laiemas kontekstis.</p>
Tööinspeksioon	<p>Toetame Teie algatust tuumväärtuste põhise, selge ja konkreetse eetikakoodeksi loomiseks.</p>	
	<p>1. Soovime, et ametniku eetikakoodeksi seletuskiri käsitleks täpsemalt ametniku usaldusväarsuse ühte põhikomponentidest, mille kohaselt „Ametnikul on õigus avaldada oma arvamust. Ta teeb seda argumenteeritult ja kehtestatud piiranguid arvestades.“.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja ja täpsustada, millistel juhtudel võib ametnik väljendada oma kolleegidest erinevat ekspertarvamust ning kas aktsepteeritud on ka need juhud, kus ühe asutuse sama tasandi eksperdid annavad kaks või enam erineva sisuga ekspertarvamust või peab see teema olema selgelt reguleeritud asutuse kommunikatsioonipõhimõtetes. Ehk kas ametnikueetika nõukogu hinnangul on aktsepteeritavad need olukorrad, kus avaliku debati rikastamiseks võtavad ühest asutusest või mitmest allasutusest sõna erinevad ametnikud, kelle arvamuste pinnalt kujundataksegi avalik debatt. Eeltoodut arvestades tekib retooriline küsimus, kui usaldusväärset on avalikkuse silmis samas küsimuses kardinaalselt erinevaid arvamusi avaldavad ametnikud.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi selgitavat osa on täiendatud, kuid kuna tööalastel teemadel isikul arvamuse väljendamine on nüansirohke teema ja vajab põhjalikumalt selgitamist, siis koostab eetikanõukogu teema kohta eraldi juhendmaterjali. Hea tava sisaldab soovitusi, missugustes olukordades ja tingimustel on ametnikul õigus väljendada erialast ekspertarvamust, mis võib erineda asutuse seisukohtadest, kas sellisel juhul tuleb end määratleda eraisiku või erialaeksperdina, kas asutust tuleks eelnevalt eriarvamuse esitamise teavitada jne.</p>

Pärnu Maavalitsus	Kooskõlastame uue ametniku eetikakoodeksi tööversiooni. Arvamuse avaldamiseks esitatud kavand on asjakohane ja selge ning ei ole liialt koormatud erinevate põhimõtetega. Lisatud selgitused ja näited on asjalikud. Täiendavaid märkusi ja ettepanekuid ei ole.	
Keeleinspeksioon	Keeleinspeksioonil ei ole eetikakoodeksi kavandi kohta märkusi ega kommentaare.	
Päästeamet	1. Ametniku eetikakoodeks võiks olla ühtne dokument, mis vormiliselt on lihtsasti haaratav ja selge. Praegu on dokument lahendatud seletuskirja ja lisadega, mis teeb dokumendi käsitlemise keeruliseks. Lisaks ühtsele vormile, võiks olla dokumendis mitmeid visualiseeritud lahendusi ja näiteid, mis ilmestaks eetilist käitumist. Dokument võiks olla elav abimees ametnikule mitte staatiline ja raskestihaaratav dokument.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeks avaldatakse veebis võimalikult kasutajasõbralikus vormis, kaalumisel on n-ö „puuna“ lahti klõpsatav vorm. Koodeks koosneb ka praegu põhitekstist ja selgitustest, lisasid eetikakoodeksil ei ole.
	2. Ma ei ole nõus väitega seletuskirjas lk 5, kus asjatundlikkuse kompetentsi all räägitakse, et juht peab olema valdkonna ekspert. See väide läheb vastuollu riigi üldise suunaga, kus me eeldame, et juht tegeleb juhtimisega mitte sisulise tööga, milleks tal on olemas eksperdid. Vastasel juhul me taaskord eeldame, et iga hea spetsialist on ka hea juht. Juht peaks eelkõige olema oma eetilise käitumisega eeskujuks alluvatele, mis võiks olla üks juhi kompetents.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Viidatud lauset tuleb tõlgendada laiemalt ja konkreetset ametikohta silmas pidades. Juhi roll eeldab esmajoonel hädajuhtimiskompetentse. Samas peab edukas juht olema hästi kursis oma valdkonnaga arengusuundade ja probleemidega selleks, et oma struktuuriüksusele tuge pakkuda ja valdkonda arendada.
Raviamet	1. Seaduslikkuse põhimõte: kui kirjutada, et ametnik lähtub EV põhiseadustest ja seadustest, siis kuidas on ELi õigusega ja teiste EV õigusaktidega peale seaduse? ELis on ka otsekohalduvaid direktiive jms, ka nendest peab ju teatud hulk inimesi oma töös lähtuma. Seega oleks minu arvates korrektsem kirjutada, et „Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigis kehtivatest õigusaktidest“ siis oleks kõik erinevad asjad kaetud.	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on taotluslikult sõnastatud lihtsas keeles. Koodeksi selgitavasse osasse on lisatud soovitus juriidilist laadi küsimuste puhul tutvuda konkreetsete õigusaktidega. Mõistet „seadus“ on koodeksis kasutatud laias tähenduses ja selgitavas osas täpsustatud, et silmas peetakse kõiki kehtivaid õigusakte. Tavakeelset lähenemist on kasutati avaliku teenistuse eetikakoodeksis, mille p 5 ütlis, et avaliku võimu teostamine toimub alati

		seaduse alusel.
	2. Seaduslikkuse põhimõte: seletuskirjas on pikalt juttu hea halduse tavast, kas ei võiks olla see ka põhimõtte all selgelt kirjas. Näiteks, et „ <i>Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest ja hea halduse tavast</i> “ või hoopis eraldi, et „ <i>Ametnik järgib oma töös hea halduse tava</i> “.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksisse on lisatud tuumvärtusena inimesekesksus. Koodeksi selgitavas osas viidatakse ka hea halduse tavale.
	3. Seaduslikkuse põhimõte: kas ei oleks siin siiski oluline välja tuua, et „ <i>Ametnik on oma otsustes objektiivne ja proportsionaalne.</i> “? See, mis on seletuskirjas pikalt kirjas, võiks põhimõtte all olla lühidalt ja paari sõnaga. Hetkel seaduslikkuse põhimõtte tundub hästi tühi.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksisse lisatud põhimõtte, mille kohaselt ametnik kasutab võimu seadusega ette nähtud piirides. Antud juhul peetakse eelkõige silmas kaalutusõiguse korrektset rakendamist.
	4. Asjatundlikkuse põhimõte: see põhimõte keskendub sellele, kuidas peab ametnik oma ülesandeid täitma, et ta annab endast parima, on kohusetundlik, vastutustundlik ja on avatud uuele, kuid kas ei võiks siin ka rõhutada ametniku enda uuendusmeelsust ja algatusvõimet. Seda, et ametnik räägib kaasa/võtab sõna olulistes asjadest ja algatab vajalikke muutusi, et ametnik paneb tähele kohti, kus ta saab olla kasulik ja algatab koostööd partnerite ja huvipooltega. Minu arust on see ka ametniku asjatundlikkuse üks oluline osa, mitte ainult täita reegleid, vaid ka näha ise vajalikke muutusi, algatada ja olla uuendusmeelne.	<u>Arvestatud.</u> Asjatundlikkuse tuumvärtuse juurde lisatud põhimõtte, mille kohaselt ametnik on oma tegevuses uuendusmeelne, olles suunatud töö-alaste probleemide lahendamisele.
	5. Usaldusväarsuse ja erapooletuse põhimõtted on seletuskirjas vahetusse läinud ehk siis seletuskiri räägib kõigepealt erapooletuse põhimõttest ja siis usaldusväarsusest, aga põhimõtete all on vastupidi.	<u>Arvestatud.</u> Eetikakoodeksis tuumvärtuste järjekorda on tervikuna muudetud.
	6. Usaldusväarsuse põhimõte: „ <i>Ametnik väldib vastuolu teenistuskohustuste ja erahuvide vahel</i> “ – kas see pigem ei ole ka erapooletuse üks põhimõtteid ehk siis huvide konflikti vältimine ning võiks olla hoopis seal kirjas? Või ongi eesmärk mõnda asja mitmes kohas rõhutada?	<u>Lisatud selgitus.</u> Usaldusväarsuse tuumvärtus viitab eelkõige ametniku ja tema töövälise rollidega kaasnevale konfliktile. Erapooletuse tuumvärtus viitab eeskätt ametniku tööülesannete erapooletu täitmise põhimõttele. Teatud juhtumite puhul on nimetatud väärtused omavahel seotud, kuid

		mitte alati.
	7. Erapooletuse põhimõte: „Ametnik hoidub soodustustest ja teenetest, mis muudavad küsitavaks tema ametialaste erapooletuse ja sõltumatuse“. Siin on vist trükiviga või on mõni sõna puudu, sest 'ametialaste' ei saa olla sellise sõnastuse puhul mitmuses.	<u>Arvestatud.</u>
Riigikohus	Eetikakoodeksi kavandis märgitakse õigesti, et ametniku töö eesmärk on tegutseda riigi ja ühiskonna hüvanguks. Lihtsustamiseks eetiliste valikute tegemist olukordades, mis ei ole õigusaktidega reguleeritud, kuid millega ametnik töös kokku puutub, on põhjendatud piiritleda eetikakoodeksis avaliku teenistuse olulisimad väärtused ning selgitada väärtuste olemust seletuskirjas.	
	1. Ametniku usaldusväärsus seisneb koodeksi kavandi kohaselt mh selles, et ametnikul on õigus avaldada oma arvamust, kuid ta teeb seda argumenteeritult ja kehtestatud piiranguid arvestades. Arusaamatuks jääb, milliseid kehtestatud piiranguid silmas peetakse. Kui on mõeldud kavandi seletuskirjas märgitud seadusega ette nähtud piiranguid, oleks otstarbekas selliselt ka sätestada. Vastasel korral tekib küsimus, kes ja mis eesmärgil saab ametniku sõnavabadust piirata.	<u>Mittearvestatud.</u> Selgitavat osa täiendatud. Silmas peetakse kõiki kehtivaid piiranguid. Lisaks seadustele võivad need olla kehtestatud nt asutuse sisekorrareeglites, kommunikatsioonipõhimõtetes, valdkondlikes eetikakoodeksites jne. Eetikakoodeksi eesmärk on sõnastada üldisemad põhimõtted, konkreetsemates probleemvaldkondades koostab nõukogu juhendmaterjalid. Eetikanõukogu alustab ametniku sõnavabaduse põhimõtete koostamisega 2015. aastal.
	2. Ametniku erapooletus hõlmab koodeksi kavandi järgi mh seda, et ametnik on erapooletu ja kohtleb isikuid võrdselt. Erapooletuse põhimõtte selgituses märgitakse, et ametnik peab olema poliitiliselt neutraalne, ent lähtuma võimaloleva valitsuse seadusega kooskõlas olevatest poliitilistest eesmärkidest. Toodud selgitus on vastuoluline ning selles esitatud näide ei vasta suunisele. Ühest küljest eeldatakse ametniku poliitilist neutraalsust, kuid teisalt on ametnik kohustatud lähtuma võimaloleva valitsuse eesmärkidest. Kohustust lähtuda võimuoleva valitsuse eesmärkidest, on erapooletuse põhimõttest raske, kui mitte võimatu tuletada. Ühestki seadusest ei tulene ametniku kohustust	<u>Lisatud selgitus.</u> Eetikakoodeksi selgitavat osa on täiendatud. Poliitilise neutraalsuse põhimõtte rakendamisel tuleb korraga silmas pidada kahte aspekti. Esiteks, ametnik peab tööülesandeid täites tagaplaanile jätma oma isiklikud poliitilised eelistused ja veendumused. Seejuures ei keela seadus suuremal osal

	<p>arvestada valitsuskoalitsiooni lepete või võimul oleva erakonna muude dokumentidega. Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja teistest seadustest. Viimast toetab ka näide, mille kohaselt rakendab maksundusvaldkonna ametnik seadusega kehtestatud maksusüsteemi. On mõistetav, et nt maksusüsteemi muutmise kavandamise korral peab ametnik oma pädevuse piires ja seadusega kooskõlas aitama kaasa muudatuste elluviimisele. Samas puudutavad sellised olukorrad üksnes teatud osa ametnikest (nt ministriumide ametnikke, kelle ülesandeks on koostada õigusaktide eelnõusid). Valitsuse poliitilistest eesmärkidest juhindumist ei saa kindlasti nõuda kõigilt ametnikelt. Eelkõige on see välistatud ametnike puhul, kes peavad olema ja näima mh poliitiliselt sõltumatud (nt politsei, prokuröri- ja kohtuteenistuse, samuti riigikontrolli ja õiguskantsleri kantselei ametnikud).</p>	<p>ametnikest erakonda kuulumist. Teiseks peab ametnik juhinduma kodanikelt mandaadi saanud poliitikute õiguspäraselt väljendatud tahtest, mis oli põhimõttena kirjas ka avaliku teenistuse eetikakoodeksis punktis 3. Poliitiline tahe ei väljendu üksnes koalitsioonilepingus või võimul oleva erakonna teistes dokumentides (mis ametniku seisukohast realiseeruvad sageli asutuse tööplaanides või valdkondlikes strateegiatel), vaid ka Riigikogu poolt vastu võetud seadustes, mille järgimise kohustus kehtib kõigile ametnikele. Põhimõtte ei välista, et ametnik ei võiks oma eriarvamust teatud tingimuste korral väljendada.</p>
	<p>3. Avatuse ja läbipaistvuse printsiibi kohaselt püüdleb ametnik poliitikate kujundamisel ja elluviimisel võimalikult laia kaasatuse poole. Tekib küsimus, mida tähendab termin „poliitikal“. Ilma sisu avamata kasutatakse seda terminit ka seletuskirjas. Selliselt sõnastatuna näib see põhimõtte olevat suunatud piiratud hulga ametnikele.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastust on muudetud ning termin „poliitikal“ on asendatud sõnaga „otsused“, pidades silmas otsust laiemas tähenduses.</p>
	<p>4. Lisaks tähendab avatus ja läbipaistvus, et ametnik järgib teabe kasutamisel konfidentsiaalsusnõuet ja austab isikute privaatsust kehtestatud piiranguid arvestades. Juhul, kui mõeldud on seadustes ette nähtud piiranguid, oleks mõistlik märkida see ka koodeksis.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Põhimõttega viidatakse kehtivatele piirangutele laiemas tähenduses. Lisaks seadustele võivad piirangud tuleneda asutuse sisekorrareeglitest, valdkonna eetikakoodeksitest jne. Väärtuspõhise eetikakoodeksi põhimõtete sõnastus on taotluslikult üldisem. Olulisimad õigusaktid ja teised dokumendid, mida ametnik selle põhimõtte juures arvestama peab, on mitteammendavalt</p>

		loetletud selgitavas osas.
Välisministeerium	Kiidame eetikakoodeksi kavandi heaks. Meil ei ole sisulisi kommentaare ega ettepanekuid.	
Tartu Maavalitsus	Leiame, et ametnikueetika küsimustega tegelemine on oluline ning esitatud kavandis toodud põhimõtted on asjakohased.	
	1. Preambula: Mõistlik oleks „riigi ja ühiskonna“ asemel kasutada „avaliku võimu ja ühiskonna“. Kõrvuti riigiga tegutsevad ametnikud ka kohalikes omavalitsustes	<u>Mittearvestatud.</u> Sõna „riik“ on kasutatud laias tähenduses ehk riik kui kindla territooriumiga sõltumatu üksus, mis hõlmab ka kohalikke omavalitsusi. Avaliku võimu mõiste on abstraktne ja viitab eelkõige võimu teostavatele institutsioonidele.
	2. Preambula neljas lause: „ <i>Eetikakoodeks annab juhiseid eetiliste valikute tegemiseks olukordades, mis ei ole alati seadusega reguleeritud, ent millega ametnik oma töös kokku puutub.</i> “ Ühtepidi on sellist mõtet kandev ning riiki ja ühiskonda ühtse tervikuna käsitlev säte eetikakoodeksi esimeseks lauseks väga sobiv. Samas aga võib see ametnike jaoks tekitada dilemmasid olukordades, kus riigi poolt väljendatu on sattunud vastuollu avaliku arvamusega (avalikes kohtades alkoholi tarbimise lubamine, ettevalmistamisel olev töövõimereform) või ühiskond on lõhestunud (kooseluseadus). See teema vääriks koodeksis kindlasti täpsemat sätestamist või eraldi juhise väljatöötamist.	<u>Lisatud selgitus.</u> Preambula teksti on muudetud ja lause on välja jäetud. Märkuses viidatud juhtumite analüüsimiseks tuleb kaaluda eetikakoodeksis sisalduvaid põhimõtteid – nt seadustest lähtumine, poliitilise tahte järgimine, eriarvamuse väljendamise õigus ja osapoolte kaasamine.
	3. Seaduslikkuse põhimõte - asendada „seadustest“ sõnaga „ja teistest kehtivatest õigusaktidest“	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on taotluslikult sõnastatud lihtsas keeles. Selgitav osa täpsustab, et sõna „seadus“ kasutatakse eetikakoodeksis laiemas tähenduses ning see hõlmab kõiki kehtivaid õigusakte. Selline lähenemine leidis rakendust ka avaliku teenistuse eetikakoodeksis, mille p 5 järgi toimub avaliku võimu teostamine alati seaduse alusel.
	4. Asjatundlikkuse põhiväärtus: kas juurde võiks lisada „hoolikus“	<u>Mittearvestatud.</u> Hoolikus on nimetatud inimesekeskse tuumväärtuse põhimõttena. Lühemalt sõnastatud põhiväärtused on

		lihtsamini haaratavad.
	5. Asjatundlikkuse punkt 3: „ <i>ametnik on valmis panustama töövaldkonna arengut toetavatesse tegevustesse</i> “ – kaaluda, kas ta peab valmis olema või panustab ning kas ainult tööalaselt või ka tööväliselt?	<u>Lisatud selgitus.</u> Põhimõtte sõnastust on muudetud. Ametnik võib vabal ajal soovi korral töövaldkonna arengut soodustavatesse tegevustesse panustada, kuid kohustusena seda ei saa seada. Ametnikul on õigus oma eraelule ja vabale ajale.
	6. Asjatundlikkuse punkt 4: „ <i>tema otsustel on mõju inimestele ja ühiskonnale</i> “ – lisaks inimestele ja ühiskonnale on ametnike tegevusel mõju ka nt loodusele ja elukeskkonnale.	<u>Mittearvestatud.</u> Ühiskond on koondnimetaja, mis sisaldab endas kõiki aspekte, mille üle ametnike tegevus ulatub (sealhulgas ka loodust ja elukeskkonda). Põhimõte on ümber tõstetud inimesekeskse tuumväärtuse juurde.
	7. Usaldusväarsuse põhiväärtus – kas panna kokku erapooletusega ja nimetada ümber „aususeks“?	<u>Mittearvestatud.</u> Ausus on keskse väärtusena nimetatud eetikakoodeksi preambulas. Siin on analoogia ametivandega, kus ausus on samuti keskseks väärtuseks. Erapooletuse ja usaldusväarsuse tuumväärtuste tähendus on erinev. Erapooletus viitab ametniku töökohustuste täitmise põhimõtetele, usaldusväarsus viitab ametniku ja tema töövälise rollidega kaasnevale huvide konfliktile.
	8. Usaldusväarsus p 3: soovime kaaluda, kas mõiste „ <i>ametiväärikus</i> “ kirjutada lahti seletuskirjas.	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeksis on taotluslikult loobutud abstraktsete mõistete defineerimisest. Sisuliselt tähendab ametiväärikus väärtuste, printsiipide, ideaalide, eesmärkide ja standardite kogumit, mida ametniku kutse endas sisaldab ning millest ametnik oma rolli täites peab juhinduma (op cit Pritchard: 2006:

		68).
	9. Usaldusvääruse punkt 5: „Käib töövahenditega ümber“ – sõnastada „kasutab töövahendeid“.	Arvestatud.
	10. Usaldusvääruse punkt 6: „Ametnikul on õigus avaldada oma arvamust. Ta teeb seda argumenteeritult ja kehtestatud piiranguid arvestades.“ Kas tegemist on rohkem avatuse väärtusega?	<u>Mittearvestatud.</u> Avatuse tuumväärtuse keskmes on koostöö ja läbipaistvad tööprotsesiid. Sõnavabaduse põhimõte keskendub ametniku kui eraisiku või eksperdi (kelle arvamus erineb asutuse seisukohtadest) arvamuse avaldamise lubatavuse piiridele. Põhimõte haakub ametniku töövälise rollide huvide konflikti temaatikaga ning liigitub seetõttu usaldusvääruse tuumväärtuse juurde.
	11. Erapooletuse punkt 1: „Ametnik hoidub oma tegevuses sellise olukorra loomisest, mis võib kahtluse alla seada tema erapooletuse“ kattub viimase punktiga: „Ametnik hoidub soodustustest ja teenetest, mis muudavad küsitavaks tema ametialase erapooletuse ja sõltumatuse“.	<u>Lisatud selgitus.</u> Kõigi eetikakoodeksi tuumväärtuste juures nimetatud põhimõtete puhul on esimesena nimetatud üldisema sisuga põhimõtted. Seetõttu esineb sisulisi kattuvusi ka mujal. Erapooletuse esimene põhimõte viitab erapooletusele laiemalt, nt otsuste tegemise protsess ja otsustamise kriteeriumid. Kingituste ja soodustuste temaatika on aga piisavalt mahukas ning väärrib eraldi väljatoomist.
	12. Erapooletuse punkt 2: Võrdse kohtlemise põhimõte sisaldub seaduses. Kas on mõtet eraldi eetikakoodeksis välja tuua?	<u>Mittearvestatud.</u> Mitmed koodeksis sisalduvad valdkonnad on osaliselt reguleeritud ka õigusaktides. Oluline on, et eetikakoodeks moodustaks ametniku käitumise seisukohast olulistest teemadest terviku ning eetiliste dilemmade lahendamisel oleks olulisimad põhimõtted kajastatud.
Keskkonnaamet	Eelnõu kaaskirjas on mainitud, et koodeks ei oma juriidilist jõudu ehk on soovituslikku laadi ja ei	

	sisalda ammendavat ülevaadet kõigist ametnikueetika küsimustest. Eelnimetatud asjaolu arvesse võttes peab Keskkonnaamet esitatud tööversiooni heaks.	
	1. Teeme ettepaneku, et tulevikus käsitletak koodeksis detailsemalt ka töö tulemuslikkuse ja efektiivsuse küsimust, sh ametniku ülesannet luua oma tegevusega ja tema käsutusse antud ressursidega suurimat väärtust ühiskonnale, samas ka kohustust vältida ebamõistlike kulutuste teket lühi- ja pikaajalises perspektiivis nii riigile kui erasektorile.	<u>Lisatud selgitus.</u> Osaliselt on teema kaetud ka juba praegu asjatundlikkuse, inimesekesksuse ja usaldusväärsuse tuumväärtuste kaudu.
Andmekaitse Inspeksioon	Andmekaitse Inspeksioonil ei ole uue ametniku eetikakoodeksi kavandi kohta sisulisi märkusi. Uue eetikakoodeksi struktuur on hõlpsasti järgitav ning selles sisalduvad printsiibid koos seletuskirjas esitatud selgitustega arusaadavalt kirjeldatud.	
	1. Eelistada laensõnade „ <i>konfidentsiaalsus</i> “ ja „ <i>privaatsus</i> “ asemel emakeelseid vasteid.	<u>Mittearvestatud.</u> Konfidentsiaalsuse vastena kasutatav „ <i>juurdepääsupiiranguga teave</i> “ on keeruliselt mõistetav. Privaatsuse vaste „ <i>õigus eraelu kaitsele</i> “ on eetikakoodeksi kontekstis liiga pikk. Eetikanõukogu on seisukohal, et privaatsus on eesti keeles piisavalt levinud termin.
Maksu- ja Tolliamet	Eetikakoodeksi liigendamine tuumväärtusteks ja põhimõtete seletuskiri on arusaadavad ja annavad võrreldes vana eetikakoodeksiga selgema ülevaate standarditest, millest ametnikud juhinduma peavad.	
	1. Eetikakoodeks on soovituslik, kuid sisaldab konkreetseid nõudeid, mille täitmine on ametnikele kohustuslik lähtuvalt seadustest. Soovitame eetikakoodeksi rakendamisel ja tutvustamisel sellele tähelepanu pöörata.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakendamisel rõhutatakse, et olemuslikult on dokument ametnikele järgmiseks kohustuslik.
Konkurentsiamet	Konkurentsiamet soovib avaldada toetust uue eetikakoodeksi väljatöötamisele ning amet leiab, et selge ja arusaadav eetikakoodeks aitab ametnikel oma igapäevatoos vältida olukordi, mis tekitavad eetilisi küsitavusi. Uue eetikakoodeksi kavand on meie hinnangul sobiva ülesehitusega, sisaldades lisana põhimõtete selgitusi ja seletuskirjas praktilisi näiteid.	
	1. Eetikakoodeksi kavandis on nimetatud viis olulisemat väärtust. Iga tuumväärtus koosneb põhimõtetest. Samas selleks, et koodeks oleks oma suunistes praktiline ja kasutajasõbralik, peaksid põhimõtted olema sõnastatud selgelt,	<u>Arvestatud.</u> Mõlema punkti sõnastust on muudetud ning koodeksit on ühtlustatud. Väljendi „ <i>annab endast</i> “

	<p>lühidalt, vältides liigset loosungilikkust ja viiteid ülivõrretele. Näiteks,</p> <p>1) „Ametnik hoiab end kursis tööülesannete täitmiseks vajalike valdkondlike arengutega, täiendab end pidevalt ja annab endast parima.“ Mida tähendab „annab endast parima“ ja kuidas jälgida ja tagada, et ametnik teeks nn parima pingutuse? Samuti ei ole üheselt mõistetav, mida tähendab „Ametnik on avatud töövaldkonna arengut toetavatele tegevustele ja valmis neisse panustama“.</p>	<p>parima“ asemel kasutatakse „täiendab end pidevalt“. Teisena viidatud põhimõtte on sõnastatud järgmiselt: „Ametnik on oma tegevuses uuendusmeelne, olles suunatud töö-alaste probleemide lahendamisele“.</p> <p>Eetikakoodeks on väärtuspõhine ja selles sisalduvad põhimõtted on taotluslikult üldisemad. Koodeksi eesmärk on muu hulgas suunata ametnikke ja avalikkust väärtustele tuginedes konkreetsemaid olukordi analüüsima. Konkreetsemate probleemvaldkondade kohta koostab eetikanõukogu juhendmaterjalid.</p>
	<p>2. „Ametnik täidab oma teenistuskohustusi hoolikalt, kohusetundlikult, viisakalt ja abivalmilt“. Antud juhul tundub abivalmiduse nimetamine üleliigsena, kuna kohusetundlikkus ja viisakus on eetika seisukohast piisavad ning abivalmidus on enesestmõistetav.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Abivalmidus viitab proaktiivsusele, mida on oluline rõhutada. Viisakus ja hoolikus võivad piirduda meeldiva suhtlemisega ning kohusetundlikkus on eelkõige seotud tööülesannete täitmisega.</p>
	<p>3. Lisaks soovitame kaaluda kahe tuumväärtuse – usaldusväärsus ja erapooletus - ühendamist üheks või vähemalt tõsta huvide konflikti osa („ametnik väldib vastuolu teenistuskohustuste ja erahuvide vahel“) erapooletuse põhimõtete alla. Samuti palume kriitiliselt üle vaadata ka koodeksi ja seletuskirja sõnastus, selleks et vältida väljendeid, mis on pigem kõne- kui kirjakeelsed (nt millegagi kursis olemist jms).</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Erapooletusega viidatakse ametniku töökohustuste täitmise põhimõtetele, usaldusväärsus viitab ametniku era- ja töörollide koosmõjust tingitud huvide konfliktile ning on tugevamalt seotud ametniku töövälise tegevusega.</p>
<p>Kultuuriministeerium</p>	<p>1. Eetikakoodeksi kavandi lk 8 peatükis „Erapooletuse põhimõtte selgitus“ palume lehekülje esimeses lõigus, kus osutatakse, et ametnik peaks end taandama otsustamisest seotud juriidilistes isikutes, tuua sisse klausel, et ametnik peab otsustest taanduma, v.a. juhul kui esindatakse riiki. Näiteks seotud isikute ringi kuuluvaks mitte lugeda, kui ametnikuna kuulutakse riigi asutatud SA nõukokku.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seletuskirja on lisatud erisus, viidates korrupsioonivastases seaduses sisalduvale erandile, mille järgi huvide konfliktina ei käsitleta olukorda, kus ametnik on oma tööandja</p>

		asutuse esindajana riigi- või KOV juriidilise isiku esindajaks määratud.
	2. Informatsiooni kohaselt ei loeta ametiasutuste töölepingulisi töötajaid juriidiliselt ametniku eetikakoodeksi mõjualasse kuuluvaks. Korruptsioonivastase seaduse mõistes ei ole aga ametiisik ainult ametnik, vaid võib olla ka avaliku ülesande täitmisel otsuse või toimingu sisulises suunamises osalev töölepinguline töötaja. Teeme ettepaneku kaaluda võimalust luua laiem, nt avaliku teenistuse eetikakoodeks, mitte ametniku eetikakoodeks. Kindlasti peavad ka ametiasutuste töölepingulised töötajad järgima ausa ja väärika avaliku teenistuse väärtusi rangemalt kui erasektori töötajad. Eetikakoodeks annab ju juhiseid eetiliste valikute tegemiseks olukordades, mis pole alati seadusega reguleeritud ja kui asutuses vajab lahendust mõni konkreetne juhtum, mida oma asutuse sees nt ei suudeta lahendada, võiks sellisel juhul olla võimalus pöörduda ekspertarvamuse saamiseks eetikanõukogu poole võrdset nii ametnikul kui töölepingulisel töötajal.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikanõukogu nõustub, et töölepinguliste teenistujate välistamine eetikakoodeksi ulatusest ei ole kooskõlas väärtuspõhise juhtimise ideega. Rakenduspeatükis rõhutatakse, et eetikakoodeksist peaksid juhinduma ka ametiasutuse töötajad. Eetikanõukogu võtab töösse ka ametiasutuste töötajatega seotud juhtumeid, mis omavad tähtsust avaliku teenistuse eetika seisukohast. Vajalik on avaliku teenistuse seaduse muutmine.
	3. Kuna koodeks on oma olemuselt laiapõhjaline ja üldsõnaline dokument, mille punktide sisu avaldub täpsemalt seletuskirjas, teeme ettepaneku kaaluda koodeksiga kaasasoleva seletuskirja koodeksi lahutamatuks osaks muutmist ja tagada nii selle sisu kättesaadavus kõigile osapooltele.	<u>Arvestatud.</u> Selgitav tekst on koodeksi lahutamatu osa ja ajas täienev. Segaduse vältimiseks on seletuskiri nimetatud selgitusteks.
	4. Juhime tähelepanu ka ühele kirjaveale: lk 2 punktis „Erapooletus“: „Ametnik hoidub soodustustest ja teenetest, mis muudavad küsitavaks tema ametialaste erapooletuse ja sõltumatuse“ – kavandi väljatöötajad on ilmselt pidanud silmas „ <u>ametialase</u> “ väljendi kasutamist .	<u>Arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastust on ka sisuliselt muudetud.
Veterinaar- ja Toiduamet	Parandusettepanekuid ei ole. Dokument on arusaadav, ülevaatlik, piisavalt lühike ja seletuskirjas hästi lahti seletatud.	
	1. Omavaheliste arutelude käigus tekkis pikem arutelu ametniku sõnavabaduse teemal. Millal, kus ja kuidas on kohane avaldada oma isiklikku arvamust. (s.h. sotsiaalmeedias arvamuse avaldamine). Kuna sellest on olnud juttu ka personalijuhtide ümarlual, siis siinkohal rohkem täiendusi ei tee.	<u>Teadmiseks võetud.</u> Eetikanõukogu koostab teema kohta eraldi juhendmaterjali ja kaasab selle väljatöötamisse ka ametiasutused.
Statistikaamet	1. Preambula: „ <u>avaliku teenistuse olulisimad väärtused</u> “ asemel võiks olla „ <u>avaliku teenistuse tuumväärtused</u> “	<u>Mittearvestatud.</u> Väljend „ <u>olulisimad väärtused</u> “ sobib muudetud sõnastusega preambulasse paremini. Selgitavas osas on täpsustatud, et olulisimad

		väärtused ja tuumväärtused on sünonüümid.
	2. Avatus ja läbipaistvus p 2: „Ametnik oskab oma töövaldkonnas tehtud otsuseid selgitada ja on valmis neid põhjendada“ asemel võiks olla „Ametnik oskab oma töövaldkonnas tehtud otsuseid põhjendada ja on valmis neid selgitama“.	Lisatud selgitus. Eetikanõukogu on kaalunud mõlemat sõnastusalternatiivi ja jõudnud järeldusele, et sisuliselt ei oma järjekord antud juhul tähtsust.
	3. Erapooletuse põhimõtte selgitus, kus on viidatud politseiametnikele, prokuröridele ja tegevväelastele (lk 7) – lisada ka Statistikaameti peadirektor, kes ei tohi kuuluda erakonda vastavalt riikliku statistika seadusele.	Mittearvestatud. Eetikakoodeksi selgitava osa näited keskenduvad sellistele ametikohtadele, kus piirang kehtib elukutseüleselt. Statistikaameti peadirektor on konkreetne ametikoht ning üksikute erandite loetlemine eetikakoodeksis ei ole põhjendatud.
	4. Lk 11: Viimane lõik: märkida „asutuste tasandi“ rasvases kirjas.	Arvestatud.
	5. Lk 14: „Täpsemalt on informatsiooni avalikustamisega seotud nõuded reguleeritud avaliku teabe seaduses, isikuandmete kaitse seaduses ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses.“ Lisada juurde riikliku statistika seadus.	Mittearvestatud. Selgitavas osas nimetatud seadused on olulised avaliku teenistuse üleselt. Eetikakoodeksi selgitused ei sisalda ammendavat loetelu ning valdkonnaspetsiifilisi õigusakte peaksid tutvustama konkreetse teemaga tegelevad asutused.
Patendiamet	Patendiametil ei ole märkusi esitatud uue ametniku eetikakoodeksi kavandi kohta.	
Põllumajandusamet	Põllumajandusametil ametniku eetikakoodeksi kavandi kohta märkusi ja täiendusi ei ole. Leiame, et eetikakoodeksi kavand kajastab põhilisi väärtusi ning nende ellurakendamisel ja ametnikkonna poolt täiendamisel on tagatud kodanike ootused avaliku teenistuse põhiväärtuste osas.	
Põllumajandusministeerium	Põllumajandusministeerium kiidab heaks uue ametniku eetikakoodeksi väljatöötamise.	
	1. Seletuskirjas vajab selgitamist või kavandis sisustamist termin "avaliku teenistuse ideaal" (lk 1).	Sisuliselt arvestatud. Preambula sõnastust on muudetud ning terminist „avaliku teenistuse ideaal“ on loobutud. Sisuliselt peeti terminiga silmas väärtuseid ja standardeid, mis iseloomustavad avaliku

		teenistuse ideaalmudelit.
	2. Seletuskirjas vajab selgitamist, mida mõeldakse "rotatsiooniskeemide rakendamisena" eetikakoodeksi tähenduses ja keda peetakse "perioodiliselt järelevalvatavateks isikuteks" (lk 8).	<u>Arvestatud.</u> Lauset on täpsustatud – „näiteks on struktuurivahendite eesmärgipärasest kasutamist kontrollivate ametnike puhul võimalik perioodiliselt muuta järelevalvatavate isikute ringi.“
	3. Seletuskirjas palume selgitada, kuidas mõista sõnastust: /ametniku ja järelevalvatava vahel tekkinud pikaajaline tööine kokkupuude vähendab ametniku objektiivsust/ (lk 8)?	<u>Arvestatud.</u> Lisatud juurde selgitus: „näiteks võib ametnik, kes pole järelevalvatava ettevõtte tegevuses aastaid puudusi tuvastanud ja kellega on kujunenud meeldiv koostöö, olla kergemini mõjutatav väiksemate puuduste tähelepanuta jätmise osas“.
	4. Viide ATSi § 51 lõikele 5 (lk 10) peaks olema viide ATSi § 51 lõikele 4.	<u>Arvestatud.</u>
	5. ATS kasutab terminit "teenistus ja väljaspool teenistus" mitte aga "tööalane ja -väline".	Mittearvestatud. Eetikakoodeksis kasutatakse läbivalt tavakeelseid väljendeid. Selgitavasse teksti on lisatud soovitus juriidiliste küsimuste korral tutvuda vastava õigusaktiga.
	6. Avatuse ja läbipaistvuse selgituses on toodud, et ametnik järgib teabe kasutamisel konfidentsiaalsusnõuet ja austab isikute privaatsust kehtestatud piiranguid arvestades. Leiame, et see laiend võiks sobida pigem usaldusväärse alla.	<u>Mittearvestatud.</u> Konfidentsiaalsusnõue on sisuliselt käsitletav avatuse põhimõtte piiranguna. Üldine printsiip on, et ametniku tegevus on avalik, välja arvatud selles osas, mille kohta kehtivad isikuandmete ja konfidentsiaalsuspiirangud. Usaldusväärse tuumväärtus keskendub eelkõige ametniku töövälise rollidega kaasnevale huvide konfliktile.
Valga Maavalitsus (III kv koordinaatorina esitab kõigi maavalitsuste seisukohti)	1. Seletuskiri lk 7: erapooletus tähendab, et ametnik peab poliitika väljatöötamisel juhinduma valitsuse poliitilistest eesmärkidest. ATS § 50: ametniku tegevuse seaduslikkus sätestab: ametniku tegevus peab vastama Eesti Vabariigi põhiseadusele ning muudele seadustele ja õigusaktidele. § 51: üldised kohustused sätestab,	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Selgitavat teksti on täiendatud. Valitsuse poliitilisi eesmärke tuleb tõlgendada laiemalt – ametniku seisukohast võivad poliitilised

	<p>et ametnik peab teenistusülesandeid täitma ausalt, asjatundlikult ja hoolikalt ning erapooletult, valides igaühe õigusi ja vabadus ning avalikku huvi parimal võimalikul viisil arvestava lahenduse. Kuidas mõiste valitsuse poliitiline eesmärk on täpselt sisustatud, kuidas need eesmärgid kindlaks määratakse ja ametnikele teatavaks tehakse? Kui õigusaktide puhul toimub õiguskantsleri poolt järelevalve põhiseaduslikkuse vastavuse osas, siis kes kontrollib nende eesmärkide kooskõla põhiseaduse ja seadustega?</p>	<p>eesmärgid tuleneda valdkonna arengukavast, asutuse tööplaanist, aga ka vastu võetud õigusaktidest (realiseerunud poliitiline tahe), mille vastavust põhiseadusele õiguskantsler kontrollib. Õiguspärase poliitilise tahte järgimise kohustus sisaldub ka kehtivas avaliku teenistuse eetikakoodeksis punktis 3.</p>
<p>Korruptsioonivaba Eesti</p>	<p>1. KVE hinnangul tuleks koodeksile kasuks, kui selle tekst oleks konkreetsem. Praegu on palju materjali esitatud seletuskirjas, mis on ka vajalik. Ent koodeks ise jääb liiga üldsõnaliseks. Sellisel kujul võib ta olla raskesti järgitav. Samuti ei aita praegune üldsõnaline koodeks kaasa sellele, et avalikkus mõistaks, millist kasu koodeks annab ja millised konkreetsed nõudmised see dokument ametnikele seab.</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Selgitav tekst on koodeksi lahutamatu osa, mida eetikanõukogu regulaarselt täiendab. Veebiversioon avaldatakse koodeks kasutajasõbralikus vormis. Väärtuspõhine eetikakoodeks keskendub ametnikueetika üldisematele põhimõtetele. Konkreetsemate valdkondade kohta koostab eetikanõukogu valdkonnapõhised juhendmaterjalid.</p>
	<p>2. Erapooletuse all nimetada soodustuste ja teenete juures ka kingitusi (mida küll seletuskirjas käsitletakse).</p>	<p><u>Arvestatud.</u></p>
	<p>3. Teemadest on KVE arvates vajalik veel käsitleda järgmisi: ametniku kohustus korruptsioonist teavitada („vilepühumine“) ja ametist lahkumise järgne tegevus</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Usaldusväarsuse tuumväärtuse viimase põhimõttena on lisatud ametniku kohustus juhtida tähelepanu avaliku teenistuse usaldusväarsust kahjustavale tegevusele. Samuti on täiendatud selgitavat osa. Teenistusest lahkumisega kaasneva huvide konflikti teemat on käsitletud usaldusväarsuse tuumväärtuse selgitavas osas.</p>
	<p>4. Kas eetikakoodeksi järgimise nõue hakkab</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u></p>

	<p>eranditult sisalduma töölepingutes või mõnes muus sarnases dokumendis ning kas eetikakoodeksi rakendamise eesmärgil töötatakse välja ka eraldi koolitus (käsitlemaks kõiki väärtusi ja elulisi näiteid). Viimaks, seoses väärkäitumisest teavitamisega teha juttu ka kohustuslikest väärkäitumisest teavitamise mehhanismidest (riskihaldussüsteemidest) ja nende vajalikkusest</p>	<p>Avaliku teenistuse seaduse järgi kohaldub eetikakoodeks ainult ametnikele. Eetikanõukogu soovitab asutustel rõhutada, et ka töötajad peavad eetikakoodeksi põhimõtetest juhinduma. Eetikanõukogu võtab töösse ka ametiasutuste töötajatega seotud küsimusi, mis on avaliku teenistuse eetika seisukohast aktuaalsed. Alates 2005. a toimunud kesksed eetikakoolitused, mille fookus on eetikakoodeksil ja korruptsiooni ennetamisel, jätkuvad ka 2015. aastal. Usaldusväärse tuumväärtuse viimase põhimõttena on lisatud ametniku kohustus juhtida tähelepanu avaliku teenistuse usaldusväärst kahjustavale tegevusele.</p>
Maa-amet	<p>1. Eetikakoodeksi kavand koosneb viiest tuumväärtusest ja neid selgitavatest põhimõtetest. Tuumväärtustega seostatavad väärtused on sõnastatud selgitavate põhimõtete kaudu – näiteks võrdsus ja erapooletus, koostöö ja avatus, viisakus ja sellega kaasnev asjatundlikkus. Eetikakoodeksi kavandi põhiteksti ning seletuskirja lugedes selgub aga, et paljud põhimõtted sisalduvadki vaid seletuskirjas, näiteks seaduslikkuse põhimõtte all on ainsa alajaotusena välja toodud seaduslikkus („<i>Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja seadustest</i>“) ning hea halduse põhimõtte ja kaalutusõiguse rakendamine on ära märgitud vaid seletuskirjas.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seaduslikkuse tuumväärtuse juurde on lisatud põhimõtte, mille kohaselt peab ametnik kasutama võimu seadusega ette antud piirides. Hea haldusega seonduvad põhimõtted on koos selgitustega lisatud inimesekeskse tuumväärtuse juurde.</p>
	<p>2. Tähelepanu tasub pöörata ka sellele, et põhiväärtused jagunevad alajaotusteks mõneti ebaproportsionaalselt, sisaldades üht kuni kuut selgitavat põhimõtet. Keeruline on vahet teha ka „<i>usaldusväärse</i>“ alla paigutatud väärtusel „<i>Ametnik väldib vastulu teenistuskohustuste ja erahuvide vahel</i>“ ning „<i>erapooletuse</i>“ alla paigutatud väärtusel „<i>Ametnik hoidub oma tegevuses sellise olukorra loomisest, mis võib kahtluse alla seada tema erapooletuse.</i>“</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud.</u> Seaduslikkuse tuumväärtuse põhimõtteid on täiendatud. Usaldusväärsus viitab eelkõige ametniku eraeluliste rollidega kaasnevale huvide konfliktile. Erapooletus viitab ametniku</p>

		tööülesannete täitmise põhimõtetele, ehkki teatud määral need printsiibid sisuliselt kattuvad.
	3. Seletuskirjas vajab täpsustamist näide „Ametnik ei saa omal algatusel täita ülesandeid, milleks tal pädevus ja õigused puuduvad. Näiteks ei saa asutuse koolitusspetsialist asuda täitma ettevõtteid kontrolliva inspektori ülesandeid”, sest koolitusspetsialistid on uue avaliku teenistuse seaduse kontekstis pigem töötajad kui ametnikud.	<u>Arvestatud.</u> Koolitusspetsialist on asendatud valdkonna koolitajaga.
	4. Võttes arvesse, et poliitilised olud muutuvad ning ametniku eetikakoodeksi seletuskiri võib olla kasutusel pikka aega, tasuks üle vaadata ka järgmine näide: „Näiteks võib maksundusvaldkonna ametnik olla veendunud <i>astmelise tulumaksu</i> toetaja, kuid legitiimse poliitilise tahte elluviijana on tema roll toetada <i>kehtiva maksusüsteemi</i> rakendamist.”	<u>Mittearvestatud.</u> Kuna ametniku eetikakoodeksi selgitavat teksti ajakohastatakse vajadusel regulaarselt, siis pole viidatud näidet muudetud.
	5. Nii kavandi põhitekst kui ka seletuskiri vajavad toimetamist mõningate trükivigade ning komade osas (nt „Ametnik on oma tegevuses <i>vastutustundlik teadvustades, et</i> tema otsustel on mõju inimestele ja ühiskonnale” ning „Ametnik hoidub soodustustest ja teenetest, mis muudavad küsitavaks tema <i>ametialaste erapooletuse ja sõltumatuse</i> ”, „näiteks on kaalutusõiguse seisukohast <i>ebaproportsionaalne kui</i> õigusakti nõustamisega tegelev ametnik soovitab alati lähtuda kõige rangemast võimalikust lahendusest”, „Kohaliku omavalitsuse tasandil tekib vastuolu erapooletuse põhimõttega <i>juhul kui</i> kodanikke nõustav õigusnõunik töötab valla territooriumil asuvas õigusbüroos”). Tähelepanu tasub pöörata ka seadusesätetele viitamisel ühtse stiili järgimisele.	<u>Antud selgitus.</u> Keeletoimetuse ja sisuliste paranduste tulemusena on koodeksi teksti läbivalt täiustatud.
Riigikantselei	1. Ametliku kirja kaaluga ettepanekuid ei ole. Teeme ettepaneku seletuskirjas avada uue eetikakoodeksi koostamise vajadust ning selle eeldatavat mõju (milliseid kitsaskohti võiks koodeks aidata lahendada/ leevendada). Samuti võiks ehk kirjeldada lühidalt seletuskirjas seda, kuidas on plaanis uue eetikakoodeksi-alast teadlikkust, selle olulisemaid põhimõtteid ametnike seas levitada/ tutvustada.	<u>Osaliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakenduspeatükki on täiendatud. Eetikakoodeksi selgitav tekst ei ole sisuliselt ega struktuurilt õigusakti seletuskiri ning selles ei sisaldu mõjude analüüs. Ametnike hoiakute ja teadlikkuse muutust on võimalik analüüsida nii regulaarse uuringu „ <i>Rollid ja hoiakud avalikus teenistuses</i> ”. Kesksed eetikakoolitused, mille fookuses on eetikakoodeks, jätkuvad 2015. aastast.
Õiguskantsleri	Soovin tunnustada eetikakoodeksi	

<p>Kantselei</p>	<p>ettevalmistajaid seniste tegevuste eest nii olulises küsimuses, kui seda on ausate, asjatundlike, pühendunud ja objektiivsete avaliku võimu esindajate olemasolu Eesti avalikus teenistuses. Rõhutasin ka juba 2009. aastal, et Eesti Vabariigi põhiseadusega väärtustataval ja kaitstaval ametnikkonnal kui institutsioonil on väga suur kaal seaduslikkuse ning pea kõigi põhiõiguste ja – vabaduste; samuti ka stabiilse ja õiguspärase halduse tagamisel (tasakaalustamaks poliitiliste jõudude ning erahuvide mõju). Samuti rõhutasin toona kehtinud eetikakoodeksi olulisust, leides, et tegemist ei olnud üksnes deklaratsiooniga seaduse juures, vaid see oli oluline instrument nt hea halduse tava järgimise hindamisel. Selgitasin, et eetikakoodeksis sisaldub PS §-st 14 tuleneb riigi positiivne tegutsemiskohustus (põhiõigus heale haldusele) ning mh põhimõte, et ametnik peab reeglina andma endast parima (st rohkem seaduses ette nähtud miinimumist). See miinimumist rohkem tegutsemise ja panustamise osa on see miski, mille kohta on Euroopa Liidu ombudsman öelnud, „<i>There is life beyond legality</i>“. Olen tänulik võimaluse eest kaasa rääkida ja esitada oma mõtted Minu hinnangul on tervitatav, et eetikakoodeksit kavandatakse n-ö elava dokumendina, mille juurde kuuluvad näited reaalelust. See on väga oluline, et lugeja seostaks üldsõnalisi ja määratlemata väärtusmõisteid konkreetse tegevusega. Olen seda püüdnud saavutada hea halduse tava mõistet sisustades, mil olen andnud hinnanguid juhtumite kohta, mil justkui õigusnormi sõnastuses sätestatud vastu pole eksitud, kuid tulemuseks on olnud ikkagi halb otsus.</p> <p>Positiivne on ka see, et juba koodeksi sissejuhatuses pööratakse tähelepanu sellele, et ametnik ei tööta ainult riigi või ainult inimeste hüvanguks – ametnik töötab mõlema hüvanguks ehk siis nii riigi kui ka ühiskonna (mis koosneb inimestest) hüvanguks.</p>	
	<p>1. Seejuures on minu hinnangul ehk isegi õige, et sissejuhatuses pole kasutatud mõistet „<i>avalik huvi</i>“, kuna see võib määratlemata õigusmõistena tekitada esmalugemisel ekslikku arusaama, mida see endas sisaldab (avalik huvi ei pruugi alati täielikult ühtida riigi huviga; samas ei ole avalik huvi ka inimeste erahuvide summa). Sõltuvalt kontekstist võib selle sisu olla erinev. Vaadates aga eelnõu teksti edasi, siis võiks minu hinnangul selguse ja ühetimõistetavuse huvides kasutada sama mõtte väljendamisel sama sõnastuslikku formuleeringut. Nii on tekstis kasutusel väljendid „<i>Otsustel on mõju inimestele ja ühiskonnale</i>“, „<i>kasutab avalikku võimu ainult avalikes huvides</i>“, Pean võimalikuks tõlgendust, mille kohaselt ühiskond = inimeste summa, samas tundub mulle, et tekstis on soovitud rõhutada mõlemat, nii</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Viidatud põhimõtetes kasutatud väljendid on taotluslikult erinevad. Usaldusväarsuse juures on oluline välja tuua avaliku ja erahuvi vastandumine. Samuti on asjatundlikkuse tuumväärtuse juures oluline rõhutada otsuste mõju inimesele ja ühiskonnale.</p>

	inimest kui riiki.	
	2. Lauses „ <i>väldib vastuolu teenistuskohustuste ja erahuvide vahel</i> “ tekib küsimus, kelle, kas enda või mistahes inimese erahuvi.	<u>Lisatud selgitus.</u> Põhimõtte sõnastust on muudetud: „ <i>Ametnik hoidub tegevustest ja olukordadest, mis võivad kahtluse alla seada tema erapooletuse</i> “.
	3. Mis puudutab koodeksis nimetatud avaliku teenistuse olulisimate väärtuste kataloogi, siis mõõnan, et loetelu on suuresti kokkulepete koht, mida pidada Eesti avaliku teenistuse kontekstis kaasajal kõige olulisemaks. Soovin siiski omalt poolt märkida, et minu hinnangul võiks kaaluda lahendust, kus eetikakoodeks ei sisalda eetiliste väärtustena osa, mis on kas avaliku teenistuse seaduse vm seadusega ametnikel kohustuslik järgida ning mille rikkumine ei ole talle mitte üksnes eetiliselt ette heidetav, vaid millele järgneb õiguslik vastutus ja tagajärg. Kui kehtestada nt seaduslikkuse ja proportsionaalsuse nõuded, kaalutusõiguse parimal viisil kasutamise kohustus, huvide konflikti ja korrupsiooni vältimine veel ka eetilise kategooriana, siis võib see minu hinnangul kaasa tuua segaduse küsimuses, millal on rikkumine ametnikule eetiliselt ette heidetav ning millal vastutab ta õiguslikult, sh arvestusega, et rikkumine võib mõjutada otsuse kehtivust (üldjuhul ei mõjuta otsuse kehtivust eksimine eetika ega väljapoole seaduslikkust jääva hea halduse tava põhimõtete vastu).	<u>Mittearvestatud.</u> Mitmed kehtiva kui ka uue eetikakoodeksi põhimõtted on osaliselt õigusaktidega reguleeritud. Koodeksis on neid oluline kajastada eetikakoodeksi sisulist terviklikkust silmas pidades. Eetikanõukogul ei ole pädevust õigusaktides reguleeritud teemasid juriidilises plaanis käsitleda, vaid vajadusel kujundatakse juhtumi kohta arvamuse avaliku teenistuse väärtustele tuginedes.
	4. Mõistan iseenesest eelnõu seaduslikkuse osa kaalutlust, et ametnik mõtleks õigust rakendades kaugemale üksnes seaduse sõnastusest, (mis on kahtlemata õige eesmärk) ning saaks hea ja õiguspärase otsuse teha ka siis, kui norm ei ole selge, tundub vastuoluline või siis normi üldse ei ole. Märgin samas, et õiguse tõlgendamine on iga ametniku kohustus enne mistahes otsuse tegemist selleks, et veenduda, mis on õigusnormi mõte, eesmärk ja ulatus just sellel ajahetkel konkreetsete asjaolude kontekstis. Õiguse tõlgendamine on õiguslik kohustus ega kuulu seetõttu ei eetika- ega ka hea halduse tava kategooriasse. Õigust tõlgendades peab iga ametnik lähtuma 1) normi sõnastusest, 2) normi vastuvõtja mõttest ja tahtest, 3) kogu ülejäänud õigussüsteemist (sh Põhiseadusest, EL ja rahvusvahelisest õigusest), ning 4) sellest, mis on normi eesmärgiks sellel konkreetsel ajahetkel ja juhtumil (olles ühtlasi valmis muutma senist halduspraktikat). Juba 1994. aastal rõhutas Riigikohus keeldu tõlgendada õigust viisil, mis muudaks seaduse või selle sätte mõttetuks. Just õiguse tõlgendamine on see õiguslik viis/kohustus, kuidas ületada neid juhtumeid, mis norm ei ole kas selge, tundub vastuoluline või	<u>Mittearvestatud.</u> Seaduslikkus on erinevate riikide praktikat aluseks võttes levinud avaliku teenistuse väärtus. See sisaldub ka kehtivas avaliku teenistuse eetikakoodeksis. Eetikakoodeksi eesmärk on määratleda olulisimad põhimõtted, millest iga ametnik peab oma tegevuses lähtuma ning seaduslikkust võib eetikavaldkonna perspektiivist pidada samaväärselt oluliseks teiste tuumväärtustega. Seaduslikkuse tuumväärtus on levinud eetiliste dilemmade tekkimise alus – nt juriidiliselt korrektne lahendus ei pruugi alati olla ühiskonna silmis

	normi üldse ei ole.	usaldusväärseim või läbipaistvaim.
	5. Minu hinnangul on eelnõu seaduslikkuse põhimõtte käsitus ebatäpne ka osas, mille kohaselt: „Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja seadustest“. Õigem oleks nimetada kas õigusakte üldiselt või siis lisama „seaduse alusel kehtestatud õigusaktidest“. Nt peab normihierarhia osaks oleva madalama astme õiguse rakendamise prioriteedist tulenevalt ametnik lähtuma esmalt seaduse alusel kehtestatud õigusaktidest (isegi kui need on tema meelest seadusega vastuolus; erandiks on halduseeskiri, mil ametnik peab selle seaduse või määrusega vastuolukorral jätma kohaldamata).	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on sõnastatud tavakeeles, et koodeks oleks arusaadav ka avalikkusele. Eetikakoodeksi selgitavasse osasse on lisatud selle kohta lühike selgitus. Ka varasema avaliku teenistuse eetikakoodeksi punkti 5 järgi toimub avaliku võimu teostamine alati seaduse alusel.
	6. Samuti pole täielikult õige selgitus, mille kohaselt võib õigusi ja vabadusi piirata üksnes kooskõlas põhiseaduse ja seadusega sätestatud juhtudel. Just seaduslikkuse põhimõttest tuleneb, et ametnik ei või asendada õigusakti sisu sellega, mis on tema meelest õige, sest see oleks halduse omavoli ja tooks kaasa isikute meelevaldse kohtlemise. Kõige õigem on seletuskirja lause, mille kohaselt ametnik tugineb töös põhiseadusele, seadustele, määrustele jt õigusaktidele. Koodeksis võiks rõhutada, et kui ametniku hinnangul on mõni õigusakt seaduse ja/või põhiseadusega vastuolus, siis juhib ta sellele põhjendatud arvamusel õigusakti andja või muu kohase organi tähelepanu sarnaselt ATS § 54 (reageerimine ebaseadusliku korralduse andmisel).	<u>Osaliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi selgitavat osa on täiendatud ja seaduslikkuse tuumväärtuse selgitustes rõhutatud ametniku õigust juhtida tähelepanu, kui mõni õigusakt on seaduse või põhiseadusega vastuolus.
	7. Vaadates tänase ATS süsteemi peale ja võrreldes seda varasemaga, siis oli minu hinnangul ääretult suure kaaluga ja tunnustamist väärt seadusandja otsus tõsta suur osa varasema eetikakoodeksi sisust otse alates 01.04.2014 jõustunud ATSi. Leian, et sellisel kujul muutis seadusandja teatud eetika ja hea halduse põhimõtted varasemaga võrreldes tugevamaks, vihjates, et nende järgimine on iga ametniku kohustuseks. Viidatud ATS § 51 lõikes 1 määratles seadusandja minu hinnangul kõige olulisemad kaasaja avaliku teenistuse väärtused, milleks on ausus, asjatundlikkus ja ülesannete hoolikas täitmine. Seadusandja mõte võiks olla üheks lähtekohaks eetikakoodeksi koostamisel. Sellisel kujul oleks eetikakoodeks kui seadusest alamalseisev akt süstemaatiliselt seadusandja mõttega kooskõlas ning samaaegselt seda toetav ja täiendav. Üheks selliseks seadust toetavaks käsitluseks on minu hinnangul eetikakoodeksi eelnõus sisalduv käsitus usaldusväärsest, iseäranis selle viimane punkt, mis eeldab nüansirikast balansseerimist oluliste väärtuste vahel. Eeskätt seondub see küsimusega, kas ametnik avaldab arvamust ametniku kui	<u>Lisatud selgitus.</u> Eetikanõukogu koostab sõnavabaduse teemal eraldi juhendmaterjali, sest teema on aktuaalne, nüansirohke ja vajab põhjalikumalt selgitamist.

	<p>eraisikuna. Kindlasti on ametnikul sõnavabadus inimesena sõltumata oma staatusest. Küll on oluline, millises situatsioonis ja kuidas ta oma sõnavabadust kasutab ning millise mulje jätab see kuulajale/lugejale vms adressaadile (siinkohal oleks ilmestavate näidete kasutamine väga vajalik).</p>	
	<p>8. Ma ei pea õigeaks käsitleda hea halduse tava küsimusi ei seaduslikkuse põhimõtte kontekstis ega määrata seda ka üksnes eetilise kategooriana. Hea halduse taval on tänaseks oma eriline ja eripärane Eesti konteksti sisu ja olemus, mis väärib sellisena säilitamist ja edasi arendamist. Samas pean mõeldavaks ühtsete avaliku teenistuse põhimõtete ja väärtuste koondamist ühte dokumenti, mis sisaldaks eetika, hea halduse tava kui ka muid olulisi aspekte.</p> <p>Seaduslikkuse põhimõttega ei saa minu hinnangul hea halduse tava põhimõtet katta. Nii nagu on põhjalikumalt kirjeldatud PS § 14 kommentaarides ja nagu märgitakse ka seletuskirjas, ei ole hea halduse tava võrdsustatav õigusnormide järgimisega, vaid on midagi enam. Mõõnan, et nii Riigikohtu praktika kui ka EL Põhiõiguste Harta on, tunnistades põhiõigust heale haldusele, muutnud selle teatud mõttes õigusnormi sarnaseks. See ei saa aga kunagi tähendada, et hea halduse tava on taandatud vaid õigusnormide järgimisele, ega ka seda, et kui hea halduse tava vastu on eksitud, siis on ametniku tegevus õigusvastane. Minu hinnangul saab väita, et nii Riigikohtu praktika kui ka EL õigus (ja kohtupraktika) on ühelt poolt küll hea halduse põhimõtet sisustanud ja tugevdanud (andes Eesti käsitlusele hea halduse tavast täiesti erisuguse ja erilise tähenduse), kuid jätnud selle sisu avatuks ja mitte paigutanud seda seaduslikkuse põhimõttesse. Ka PS § 14 kommentaarides on selgitatud: „Laias mõttes hea haldus on aga midagi enam kui lihtsalt küsimus haldustegevuse seaduslikkusest, hõlmates nõudeid ja tingimusi, mis langevad lisaks õiguspärasusele ka eetika ja moraali kategooriate alla, nagu viisakus, abivalmidus, heatahtlikkus jms. Euroopa Kohtu kohtujurist G. Slynn on selle kohta öelnud „Õigusnormid ja hea halduse tava võivad kattuda [...]. Need kaks ei ole aga alati tingimata sünonüümid.“ Hea halduse põhimõttele vastav avaliku võimu käitumine on küsimus haldustegevuse kvaliteedist või nn kodanikusõbralikkusest kõige laiemas mõttes.“ Olen oma tegevuses õiguskantslerina täheldanud, et hea halduse tava on tänaseks kujunenud selliseks oluliseks põhimõtteks või ka väärtuskategooriaks, mille olemasolust on teadlik suur osa avalikust võimust. Seetõttu ei lisa minu hinnangul eetikakoodeksis üsna põgusalt hea</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud.</u> Kodanikukesksuse mõiste on asendatud inimesekesksusena ning see on sõnastatud eraldi tuumväärtusega. Selgitavas osas on viidatud ka hea halduse tavale. Kuna eetikakoodeksi eesmärgiks on tasakaalustatult ja terviklikult käsitleda ametnikule kehtivaid standardeid, siis on koodeksis ja/või selle selgitavas osas viidatud mitmetele eraldiseisvatele, kuid ametnikueetikaga otseselt haakuvatele valdkondadele – nt mõjude analüüs, võrdne kohtlemine jne .</p>

	<p>halduse tava käsitlusest üle libisemine dokumendile täiendavat kvaliteeti. Nii nagu avaliku teenistuse eetika, nii väärivad kindlasti ka hea halduse tava põhimõtte eraldiseisvana edasiarendamist.</p>	
	<p>9. Teen ettepaneku kaaluda eetikakoodeksis ka ametnike omavahelise käitumise käsitlemist. Minu hinnangul on senini ebapiisavalt sisustatud ja käsitatud ATS § 51 lg 7 sisalduvas ametiasutuse kohustusel seista hea ametniku teenistusalaste huvide eest, sealhulgas tagada teenistusülesannete täitmiseks sobivad tingimused. Näeksin selle osa põhjalikumas käsitlemises uut ja täiendavat kvaliteeti, kuidas Õigussüsteem tervikuna toetab ametnikku ka teenistus- ja usaldussuhte siseselt. Siia käsitluse kuulusid nt sellised teemad: teistesse ametnikesse lugupidav suhtumine, kiusamisest hoidumine, ametnike võrdne kohtlemine, eesmärgile suunatud koostöö tegemine, juhtimisülesannetega ametniku poolt parimate juhtimispraktikate kohaldamine, asutusesisese avatud ja argumenteeritud arutelu pidamine, toetava õhkkonna loomine, keeld halvendada isiku olukorda, kes juhtis tähelepanu asutuse tegevuse õigusvastasusele jmt.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Inimesekeskse tuumväärtuse selgitavat osa on täiendatud ning viisakuse ja abivalmiduse põhimõtte juurde lisatud, et see hõlmab ka ametnike omavahelist suhtlemist. Usaldusväärsuse viimase põhimõtte selgitusse on lisatud, et vältida tuleb väärarvamusi teost või õigusrikkumisest teavitatud isiku olukorra halvendamist. Asjatundlikkuse tuumväärtuse juurde on lisatud põhimõtte, mille järgi on ametnik suunatud töö-alaste probleemide lahendamisele. Samuti on avatuse ja koostöö tuumväärtuse juurde lisatud põhimõtte, mille kohaselt ametnikud teevad ühiste eesmärkide saavutamiseks koostööd. Selgitavas osas soovitatakse asutustel kujundada koostööle suunatud ja avatud tööõhkkond.</p>
	<p>10. Minu hinnangul võiks kaaluda sõna „<i>konfidentsiaalne</i>“ asendamist muu sõnaga. Mõõnan, et koodeksis kasutatakse sõna tavakeele tähenduses. Kuna seda aga kasutatakse õigusmõistena kitsalt riigisaladuse, salastatud välisteabe ja lepingutes ärisaladuse kaitsmiseks, siis võib sama mõiste kasutamine eetikakoodeksis olla eksitav. Üldmõistena kasutatakse mõistet „juurdepääsupiiranguga teave“ ning seda võiks siis vajadusel kasutada ka koodeksis.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Üldmõistet „juurdepääsupiiranguga teave“ on kasutatud seletuskirjas, kus on viidatud ka olulisimatele õigusaktidele. Koodeksi põhitekstis on jäädud tavakeelse termini juurde üldist arusaadavust ja teksti lühidust silmas pidades.</p>
	<p>11. Minu hinnangul võib olla eksitav ka seletuskirja lk 3 toodud näide (kui seda käsitleda üldreeglina). Seal järeldatakse, et kaalutusõigusega pole kooskõlas olukord, kus sotsiaalvaldkonna ametnik otsustab lapsevanema toetusest ilma jätta ühekordse väikse võlgnevuse</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Sõnastust parandatud ning rõhutatud, et sõltuvalt konkreetsetest asjaoludest võib tegemist olla kaalutusõiguse</p>

	tõttu lasteaiamaksu tasumisel. Leian, et selline järeldus sõltub ikka konkreetsest olukorrast ja mõnel teisel juhul täiendavaid asjaolusid hinnates võiks jõuda teistsugusele seisukohale.	rakendamise põhimõttega vastuolus oleva olukorraga.
Keskkonnaministeerium	Leiame, et ametniku eetikakoodeks on väga vajalik dokument ning selle esmane funktsioon peaks olema riigiüleste väärtuste kokkuleppimine, mida siit dokumendist ka välja loeb.	
	1. Leiame, et ametniku eetikakoodeksi on väga vajalik dokument. Selle esmane funktsioon peaks olema riigiüleste väärtuste kokkuleppimine, mida siit dokumendist ka välja loeb. Samas tooksime ühe märkusena vajaduse veelgi selgemalt öelda, mis on avalikule teenistujale kohane ja mis mitte ning soovitame mitte kasutada tingivat kõneviisi (nt lk 9: <i>ametiasutus peaks...</i>).	<u>Arvestatud.</u> Põhjendatud juhtudel on tingivast kõneviisist loobutud.
	2. Eriti kingituste juures näeme vajadust rohkem keskselt kokku leppida, et kujundada riigist ühtsemat pilti. Leiame, et avalik teenistus ei tohiks endale lubada erisusi, kus ühes asutuses võetakse vastu nt kingitusi kuni 100 eurot ning teises asutuses ei võeta üldse. Lk 3 on viidatud, et sarnaste juhtumite käsitlemisel tuleb kujundada ühtset rakenduspraktikat. Näeme, et eetika on valdkond, kus saame riigisektori maine kujundamises ja usaldusväärse suurendamise eesmärgil ühtsetest reeglitest abi ning kujundada usaldusväärsemat riiki. Selleks on kindlasti vaja selgemaid piire ja kokkuleppeid riigiülesest. Nt senise praktika järgi on kiiduväärt dokument ametnik koolitajana hea tava, mis annab raamistiku asutustel otsustamiseks. Kui olemasolevate reeglite paikapidavust ja rakendatavust peab iga asutus hindama regulaarselt ja süsteemselt ise ning sellega oleme nõus, et see võib ka nii jätkuda, kuid sellise hindamise juures on asutustel kindlasti vaja meetodilist tuge. Näeme, et on vajalik keskselt olulise väljatoomine ja miinimumina nõ hindamiskriteeriumide sätestamine, milliseid reegleid ja kuidas hinnata.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikanõukogu jätkab valdkondlike juhendmaterjalide väljatöötamisega. Kingituste ja soodustuste põhimõtete ühtlustamine on võetud eetikanõukogu tööplaani.
	3. Samuti soovitame Rahandusministeeriumil mõelda hoobadele, kuidas senisest enam koguda teiste ministeeriumide ja asutuste kogemusi nii probleemide lahendamisel, aga ka ennetamisel (korrad, koolitused jne). Täna puudub meie teada ülevaade eetikareeglite rakendatavusest asutustes ning leiame, et jällegi ühtse riigi kujundamise juures oleks vajalik ka siin kehtestada vähemalt miinimum reeglid või soovitusel. Meetodiline tugi võiks tulla keskselt. Riigi personalipoliitika valge raamat näeb ühe parendamise tööriistana suuremat koostööd just erinevate töögruppide jmt kaudu. Ehk tasub ka siin mõelda sellele.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Rahandusministeerium koostab eetika juhtimise süsteemide enesehindamise meetodika, mille abil on asutustel võimalik hinnata korruptsiooni ennetamise meetmete piisavust ja asjakohasust.
Siseministeerium	Siseministeerium tunnustab ametnike eetikanõukogu tegevust uue ametniku eetikakoodeksi välja töötamiseks. Ametniku	

	<p>eetikakoodeksi kavand on suur samm edasi olemasolevate kitsaskohtade kõrvaldamiseks, aidates ametnikel oma rolli paremini teadvustada ning praktiliste näidete abil leida lahendusi erinevate olukordade lahendamiseks.</p>	
	<p>1. Siseministeriumi hinnangul peaks eetikakoodeks avama avaliku sektori eetika põhimõtted, aitama vähendada selgusetust, tutvustama avalikus sektoris toimivaid väärtuseid ja põhimõtteid ning looma kogu avalikule sektorile ühtse tausta. Välja töötatud kavandi osas jääb selgusetuks, millistel alustel on eetikakoodeksisse valitud olulisemad väärtused. Juurde lisatud seletuskirjas ei ole valikut põhjendatud ega toodud välja konkreetseid uuringuid, mida kavandi välja töötamisel on aluseks võetud. Eeltoodust tulenevalt palume selgitada seletuskirjas, mille alusel on tehtud avaliku teenistuse olulisemate väärtuste valik.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seletuskirja täiendatud ja lisatud viide uuringule „<i>Rollid ja hoiakud avalikus teenistuses</i>“. Samuti on eetikanõukogu tuumväärtuste kokkuleppimisel analüüsinud riigi ametiasutuste põhiväärtuseid, valdkondlikke eetikakoodekseid ning ka rahvusvahelist kogemust põhiväärtuste osas. Eetikanõukogu jõudis koodeksis sisalduvate tuumväärtusteni arutelude tulemusena.</p>
	<p>2. Siseministerium toetab põhimõtet, mille kohaselt on koodeksi paremaks rakendamiseks oluline jagada ametnikele praktilisi ja teemakohaseid nõuandeid igapäevatoos eettulevate olukordade lahendamiseks. Kavandile juurde lisatud seletuskirjas selgitatakse eetikakoodeksi põhimõtete tähendust praktiliste näidete abil ning antakse soovitusi eetikakoodeksi rakendamiseks. Siseministerium juhib tähelepanu asjaolule, et seletuskiri on koodeksi lahutamatu osa, mida ei saa peale eelnõu heaks kiitmist jooksvalt täiendada. Siseministerium teeb ettepaneku koostada eetikakoodeksi kohta juhendmaterjal või käsiraamat, mida ametnike eetikanõukogu pidevalt täiendab. Selliselt on ametnikele tagatud asjakohased nõuanded praktiliste näidete alusel. Lisaks juhib Siseministerium tähelepanu asjaolule, et juhendmaterjal/käsiraamat peaks sisaldama praktilisi näiteid enam poliitika rakendamise valdkonnast, sest enamik ametnikest töötab poliitika rakendajatena allasutustes, mistõttu ei pruugi ministeriumite tasandil välja toodud kaasused anda neile praktilisi juhiseid erinevate olukordade lahendamiseks.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeks ei ole õigusakt. Segaduse vältimiseks on seletuskiri nimetatud selgitusteks. Selgitusi täiendatakse jooksvalt. Valdkonnapõhised konkreetset juhised lepatakse kokku juhendmaterjalides.</p>
	<p>3. Siseministeriumi hinnangul peaks eetikakoodeks sisaldama ka põhimõtteid, mille kohaselt on ametnikul õigus ennast kaitsta solvamise, mõnitamise ja laimamise eest.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Asjatundlikkuse tuumväärtuse selgitavat teksti on täiendatud ning täpsustatud, et viisakus ja abivalmidus hõlmab endas ka ametnike vastastikust suhtlemist ja koostööd. Samuti on</p>

		usaldusväärse tuumväärtuse viimase põhimõtte selgitusse on lisatud, et vältida tuleb vääritud teost või õigusrikkumisest teavitatud isiku olukorra halvendamist.
	4. Siseministeerium peab oluliseks märkida, et esitatud kavandis ei ole selgitatud, kuidas kohaldatakse eetikakoodeksi rakendamise. Kuna tegemist on dokumendiga, mis peaks aitama ametnikel oma rolli paremini teadvustada ning praktiliste näidete abil leida lahendusi erinevatele olukordadele, on oluline, et eetikakoodeks on kõigile lihtsalt kättesaadav.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakenduspeatükki on täiendatud ning lisatud nimekiri tegevustest asutustele eetikakoodeksi rakendamist toetavatest tegevustest. Samuti jätkuvad kesksed eetikakoolitused, mille käigus tutvustatakse eetikakoodeksi rakendamise võimalusi ning samuti on koostamisel keskne korrupsiooniriskide hindamise meetodika.
	5. Kavandi esimeses lõigus on kasutatud terminit „avaliku võimu teostaja“, samas ATS sellist mõistet ei kasuta. ATS § 7 lg 1 kohaselt on ametnik isik, kes on riigiga või kohaliku omavalitsuse üksusega avalik-õiguslikus teenistus- ja usaldussuhtes. Sama §-i lõike 2 kohaselt nimetatakse ametnik ATS §-s 6 nimetatud ametiasutuses ametikohale, millel teostatakse avalikku võimu. Kavandis tuleks avaliku võimu teostaja asendada ametniku mõistega. Kavandis on oluline määratleda mõistete selgus, et oleks üheselt arusaadav, kellele koodeks laieneb. Ühtlasi teeb Siseministeerium ettepaneku kaaluda võimalusel eetikakoodeksi laiendamist kõikidele ametiasutuses töötavatele isikutele.	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on koostatud võimalikult lihtsas keeles ning selle kohta on lisatud selgitus koodeksi selgitavas osasse. Rakenduspeatükki on lisatud eetikanõukogu soovitus, mille kohaselt peaksid ka ametiasutuste töötajad eetikakoodeksist juhinduma.
	6. Kavandis on välja toodud, et „avaliku võimu teostaja peab järgima eetilisi väärtusi ja pühendumust avaliku teenistuse ideaalile“. Kavandis ega seletuskirjas ei ole selgitatud, mida peetakse silmas avaliku teenistuse ideaalina. Siseministeerium teeb ettepaneku selgitada seletuskirjas, mida tähendab avaliku võimu teostaja pühendumine avaliku teenistuse ideaalile.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Preambula teksti on muudetud ning terminid „avaliku teenistuse ideaal“ enam ei kasutata. Mõistega peeti silmas avaliku teenistuse ideaalmudelile omaseid väärtuseid ja standardeid.
	7. Siseministeerium juhhib tähelepanu asjaolule, et asjatundlikkuse tagamisel on suur roll organisatsioonil, mistõttu peaksid seletuskirjas olema kajastatud asutustele suunatud tegevused, mis loovad eelduse ametnikule suunatud põhimõtete täitmiseks.	<u>Arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakenduspeatükki on täiendatud ja lisatud loetelu tegevustest, millega asutustel on

		võimalik eetikakoodeksi rakendamist toetada. Korruptsioonivastase seaduse kohaselt vastutab iga asutus oma korruptsiooni ennetamise süsteemi korraldamise eest ning iga asutus peaks vastavalt oma tegevuse eripäradele otsustama sobivaimad meetmed korruptsiooni ennetamiseks.
	8. Kavandis on kasutusel erinevad terminid. Kavandi alguses tuuakse välja, et tegemist on „olulisemate väärtustega“, seletuskirjas kasutatakse „tuumväärtuste“ mõistet ning edaspidi kasutatakse „põhimõtte selgitusi“. Koodeksis on oluline määratleda mõistete selgus, et oleks üheselt arusaadav, mida erinevate mõistete all silmas peetakse.	<u>Arvestatud.</u>
	9. Kavandis välja toodud punktid peaksid olema nummerdatud, et sellele oleks tulevikus võimalik arusaadavalt viidata.	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on väärtuspõhine ning kõik väärtused ja põhimõtted on võrdväärselt olulised. Samuti on oluline kasutajaid suunata koodeksis sisalduvate põhimõtete üle sisuliselt arutlema ja tuumväärtuseid omavahel kaaluma. Nummerdamine on levinud käskude-keeldudepõhiste käitumiskoodeksite puhul, mida kasutatakse tavapäraselt distsiplinaarmenetluse läbiviimisel.
	10. Seletuskirjas põhimõtted on järjestatud kavandi põhimõtetest erinevalt. Kavandis seaduslikkus, asjatundlikkus, usaldusväärsus, erapooletus, avatud ja läbipaistvus ning seletuskirjas seaduslikkus, asjatundlikkus, erapooletus, usaldusväärsus, avatud ja läbipaistvus.	<u>Arvestatud.</u> Tuumväärtuste järjekorda on täiendavalt muudetud.
Justiitsministeerium	1. Lk 1: „Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja seadustest“ – palume sõnastada järgmiselt: „Ametnik lähtub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest ja teistest õigusaktidest“.	<u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks on sõnastatud tavakeeles, pidades silmas koodeksi lihtsat mõistetavust avalikkusele ja

		<p>tavaametnikule. Koodeksi selgitavasse osasse on lisatud soovitus juriidilistes küsimustes otsida vastuseid õigusaktidest. Mõistet „seadus“ on koodeksis kasutatud laias tähenduses ja selgitavas osas on täpsustatud, et silmas peetakse kõiki kehtivaid õigusakte. Tavakeelset lähenemist kasutati ka avaliku teenistuse eetikakoodeksis, mille p 5 järgi toimub avaliku võimu teostamine seaduse alusel.</p>
	<p>2. Lk 1: „Ametnik täidab oma teenistuskohustusi hoolikalt, kohusetundlikult, viisakalt ja abivalmilt“ on pigem usaldusväärse kui asjatundlikkuse küsimus. Palume kaaluda selle põhimõtte ümber paigutamist.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Usaldusväärse tuumväärtsuse keskendub ametniku töövälise rollidega kaasnevale huvide konfliktile. Siiski on põhimõtte asukohta muudetud ning tõstetud see inimesekeskse tuumväärtsuse juurde.</p>
	<p>3. Lk 2: „Ametnikul on õigus avaldada oma arvamust. Ta teeb seda argumenteeritult ja kehtestatud piiranguid arvestades“ – sõnastusest ei selgu, kelle poolt kehtestatud ja milliseid piiranguid. Tulenevalt ATSist on ametnik isik, kes on riigiga või kohaliku omavalitsuse üksusega avalik-õiguslikus teenistus- ja usaldussuhtes. Ametnik peab käituma väärilt nii teenistuses olles kui ka väljaspool teenistust, sh hoiduma tegevustest, mis diskrediteeriks teda ametnikuna või kahjustaks ametiasutuse mainet. Seega võib ametnike sõnavabadust ametiasutuse huvides piirata, samas igasugused piirangud peavad olema proportsionaalsed ja põhjendatud. Ametniku arvamus tema teenistusülesandeid puudutavas küsimuses ei tohiks ametiasutusest väljapoole suunatud suhtluses kahjustada ametiasutuse pädevuses olevate poliitikat kujundavate otsuste elluviimist ja ametiasutuse muude eesmärkide saavutamist. Samas võiks olla ametnikule (selgelt deklareerides, et tegemist on tema isikliku arvamusega) välispidises suhtluses olla lubatud avaldada arvamust, mis ei ühti nõ ametliku joonega, kui selleks ei kasutata meetodeid, mis takistaksid ametiasutuses kokku lepitud eesmärkide saavutamist või poliiticate elluviimist. Näiteks peaks olema ametnikul õigus erialakirjanduses avaldada (teadus)artikleid,</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Koodeksi selgitavat osa on täpsustatud. Põhimõtte sõnastus viitab kõigile kehtivatele piirangutele. Lisaks seadustele võivad need sisaldada nt asutuse sisekorrareeglites, asutuse kommunikatsioonipõhimõtetes, valdkondlikes eetikakoodeksites jne.</p> <p>Ametniku erialase arvamus avaldamise teema on mahukas, nüansirohke ja selle kohta koostab eetikanõukogu eraldi juhendmaterjali. Mitmed teemad (nt anonüümsete kommentaaride avaldamine) vajab laiemat diskussiooni enne konkreetsemate põhimõtete kokkuleppimist.</p>

	<p>milles analüüsitakse mõne eelnõu või poliitikat kujundava otsuse võimalikke nõrkusi, samas ei tohi ta massimeedia abil hakata takistama asutuse otsuste elluviimist. Samuti tuleks võtta selge seisukoht, et ametnikel ei ole eetiline anda ajakirjandusele nõ anonüümseid kommentaare. Lisaks teeme ettepaneku kaaluda eetikanõukogu poolt töötada sõnavabaduse osas välja hea tava, mis täiendavalt seda punkti (ka rohkemate näidete abil) lahti seletaks (nt ametniku poolt eelnõu kommenteerimine blogis või sotsiaalmeedias, arvamuskirjude kirjutamine jmt).</p>	
	<p>4. Lk 2 – „Ametnik kohtleb kõiki ühiskonnagruppe ja inimesi võrdselt, olenemata nende vanusest...“ – sellise loetelu tekitamine võib suunata lugejaid piiratumalt mõtlema, st et vaadatakse ainult loetelu ja tähelepanuta jäetakse lõpp („jt tunnustest“). Mitmed hetkel olulised teemad on indikeerimata nt puudega inimesed, seksuaalvähemused jmt. Seega palume kaaluda loetelu tõstmist seletuskirja (kus saab pikemalt lahti seletada) ja jätta koodeksisse sisse vaid põhimõtte, et ametnik kohtleb kõiki ühiskonnagruppe ja inimesi võrdselt.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastatud: „Ametnik kohtleb kõiki ühiskonnagruppe ja inimesi võrdselt.“ Samuti on täiendatud selgitavat osa.</p>
	<p>5. Lk 3 esimeses lõikes on viidatud uuringutele – teeme ettepaneku täpsustada, milliseid uuringuid on silmas peetud (lisada viited).</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seletuskirja täiendatud ja lisatud viide uuringule „Rollid ja hoiakud avalikus teenistuses“.</p>
	<p>6. Lk 5 esimeses lõikes tuleks lisada ka viide § 31 lõikele 2.</p>	<p><u>Arvestatud.</u></p>
	<p>7. Lk 5 – teeme ettepaneku asjatundlikkuse punkti all rõhutada, et ametniku enesetäiendamine toimub eelkõige asutuse poolt võimaldatud ulatuses. Ametnik teenib riiki ja ametialane enesetäiendamine toimub tööajast riigi arvel.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Asjatundlikkuse tuumväärtuse selgitava teksti esimest lõiku täiendatud.</p>
	<p>8. Lk 8 teise lõike viimases lauses on kirjaviga.</p>	<p><u>Arvestatud.</u></p>
	<p>9. Lk 8 viimase lõike esimene lause on eksitav. 10. Palume sõnastada lause järgmiselt: „Korruptsioonivastase seaduse kohaselt nimetatakse ametikohustuste tõttu pakutud kingitust korruptiivseks tuluks...“.</p>	<p><u>Arvestatud.</u></p>
	<p>11. Lk 10 esimeses lõikes palume parandada viide (peaks olema § 51 lg 4).</p>	<p><u>Arvestatud.</u></p>
	<p>12. Lk 11 teises lõikes toodud näide haakristiga kinnaste kohta võimaldab teha valesid järeldusi. Soovitame näide sõnastada üldisemalt, praegu on liiga konkreetne. Eesmärk peaks olema suunata ametnikku juurdlema selle üle, mis sobib ja mis mitte, mitte andma lihtsat reeglit kinnaste sobimatuse kohta. Näide ei ole õnnestunud ka seetõttu, et haakrist ei ole seadusega keelatud ja poliitseinikul ei ole pädevust seda kontrollida, mis kindaid keegi kannab – kuni see ei ole vaenu õhutamise.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Juhtumit on muudetud ning sõnastatud: „politseiametnik kannab tööülesandeid täites vaenu õhutatavat sümbolika“.</p>
	<p>13. Lk 13 avatuse ja läbipaistvuse põhimõtte juures võiks kaaluda õigusmõjude hindamise</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Avatuse ja koostöö</p>

	nimetamist, kuna selle eesmärk on otsustusprotsesside kvaliteedi ja läbipaistvuse suurendamine.	tuumväärtuse selgitusi on täiendatud.
	14. Lk 15 – koodeks rakendamisel võiks kaaluda printsiipide õppimist läbi Rahandusministeeriumi poolt rahastatud e-õppe mooduli koos praktiliste kaasustega töötajatele lahendamiseks, mis on kättesaadav korruptsiooni ja eetikaveebist, võimaldades juhtumeid kohandada asutusespetsiifiliseks.	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Kodeks avaldatakse elektroonilises vormis nii avaliku teenistuse veebis kui ka kavandatavas e-õppe keskkonnas.
Rahandusministeerium	Rahandusministeeriumi tagasiside ametniku eetikakoodeksi kavandile on positiivne. Üldpõhimõtte esitada koodeks väärtuspõhisena, lisades juurde eraldi dokumendis konkreetseid näited, on mõistlik. Samas jääb eetikakoodeksi kavandile lisatud seletuskiri mõnevõrra üldiseks: püüdes selgitada üsna laias spektris teemasid, jäävad näited vajalikul määral avamata. Loodetavasti lisandub koodeksi rakendamiseks edaspidi juhtumite kirjeldusi ja õppematerjale ning ka selgitusi täiendatakse.	
	1. Koodeksi pealkiri peaks olema sama, mis avaliku teenistuse seaduse § 12 lõikes 4 ehk „ <i>Ametnike eetikakoodeks</i> “. Koodeksi teises lõigus nimetatud alapealkiri „ <i>Avaliku teenistuse olulisimad väärtused</i> “ peaks olema sõnastatud ametniku tegevuse väärtustena st et <i>ametnik lähtub oma tegevuses nimetatud väärtustest</i> , mitte et avalik teenistus omab nimetatud väärtusi. Praegusel hetkel on rõhk avalikul teenistusel ning selle väärtustel. See lahendaks ka võimaluse, et tõlgendatakse näiteks väärtuseks mitte <i>avaliku teenistuse seaduslikkus või avatus ja läbipaistvus</i> , vaid ametniku tegevuse seaduslikkus või ametniku tegevuse avatus ja läbipaistvus.	<u>Osaliselt arvestatud.</u> Keeleliselt on korrektne „ <i>ametniku eetikakoodeks</i> “. Preambula teksti on muudetud ning tuumväärtused sõnastatud ametnike tuumväärtustena. Vaatamata sellele, et juriidiliselt kohaldub eetikakoodeks vaid ametnikele, soovib nõukogu koodeksist juhinduda ka ametiasutuste töötajatel. Suurem osa huvide konflikti õiguslikust regulatsioonist tuleneb nagunii korruptsioonivastases seadusest, mis kehtib suurele osale töötajatest.
	2. Avaliku teenistuse seaduse § 12 kohaselt on eetikanõukogu üheks ülesandeks selgituste andmine ametnike eetikakoodeksi rakendamiseks. Seadus ei täpsusta, mis kujul selgitusi antakse. Ettevalmistatud materjalid on ametniku eetikakoodeksi kavand ning seletuskiri. Samas ei ole tegemist nõ klassikalise seletuskirjaga Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja tähenduses, vaid tegemist on pigem ikkagi selgitustega. Palume ametnikueetika nõukogul kaaluda, mis kujul on kõige otstarbekam eetikakoodeksi rakendamiseks selgitusi anda. Ilmselt seoses täiendavate selgituste andmisega muutub ka	<u>Arvestatud.</u> Seletuskiri on nimetatud selgitusteks. Eetikakoodeksi rakendamise antakse konkreetsemaid soovitusi juhendmaterjalide ehk valdkondlike heade tavade kaudu.

	seletuskirja/selgituste praegune ülesehitus.	
	<p>3. Nii kavand kui ka seletuskiri vajavad kindlasti toimetamist nii keeleliselt kui ka sisuliselt, et tekst oleks võimalikult üheselt arusaadav. Nt: ametnik „<i>tugineb oma töövaldkonna parimatele oskustele ja teadmistele</i>“. Ilmselt on silmas peetud töövaldkonna parimaid praktikaid ja ametniku teadmisi ja oskusi. Nt: ametnik „<i>annab endast parima</i>“ või ametnik „<i>on avatud töövaldkonna arengut toetavatele tegevustele</i>“ või „<i>peab pühendumat avaliku teenistuse ideaalile</i>“. Eeltoodud väljenditest ei selgu, mida täpsemalt silmas peetakse.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi sõnastust on läbivalt muudetud ja põhimõtted arusaadavamalt sõnastatud. Abstraktsete mõistete kasutamist koodeksis on vähendatud.</p>
	<p>4. Senisest selgemalt oleks vaja väärtuse erapooletus (<i>ametnik kohtleb kõiki ühiskonnagruppe ja inimesi võrdselt</i>) juures lahti kirjutada sotsiaaltoetust määrava ametniku näide. Täpsustama peaks, et mõeldud on kohelda isikuid võrdselt ning teatud olukordades nende vajadusest lähtuvalt (nt töövõime osaliselt kaotanud inimesi ei kohelda faktiliselt võrdselt tervete isikutega, vaid nende erivajadusi arvestavalt).</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Sotsiaaltoetust määrava ametniku näide on antud juhul seaduslikkuse tuumväärtuse juures, viidates diskretsiooniõiguse rakendamisele, mitte erapooletuse tuumväärtusele. Lähtuvalt Õiguskantsleri Kantslei ettepanekust on juhtumi sõnastust täpsustatud, et tegemist võib olla hea halduse tava rikkumisega. Juhtumi eesmärk oli rõhutada, et ilma eelhoiatusega range karistuse määramine ei ole proportsionaalne olukorra lahendamise viis. Kui juhtumikirjelduses oleks viidatud, et tegemist on erivajadusega isikuga, siis oleks ka juhtumi lahenduses keskendunud teistele aspektidele.</p>
	<p>5. Soovitame kaaluda koodeksi laiendamist nn soovituslikul tasandil ka töötajale. Ühes ja samas asutuses peaksid nii ametnikud kui töötajad koodeksis toodud põhimõtetest sarnaselt lähtuma.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Rakenduspeatükki on lisatud eetikanõukogu soovitus ka ametiasutuste töötajatel eetikakoodeksist juhinduda. Sisuliselt laieneb eetikakoodeks töötajatele nagunii, sest ka korruptsioonivastane seadus (mis eetikakoodeksi teemadega otseselt haakub) kehtib enamikule ametiasutuste</p>

		töötajatele.
	6. Ka on mõned seletuskirja näited pigem töötajate kohta, nt ametnik ei peaks tegelema reisikorralduste küsimustega.	<u>Mittearvestatud.</u> Väiksema asutuse puhul võib tegemist olla ametnikuga ning näide võib olla asjakohane.
Kaitseministeerium	Kaitseministeeriumil ei ole ettepanekuid eetikakoodeksi kavandi kohta.	
Sotsiaalministeerium	Kiidame eetikakoodeksi vaikimisi heaks.	
Eraisikute esitatud märkused	<p>1. Kõigepealt, väga kena, et eetikakoodeks on nõu väärtuste gruppidele üles ehitatud. Sellesse on palju tööd pandud ja üldpilt on väga hea. Ma tõstaksin väärtuseid veidi ringi. Usaldusväärsus esimesele kohale.</p> <p>Aga peab ju norima ka. Mulle, kui ametnikule, meeldiks „käia mööda“ eetikakoodeksit, mis annab mulle positiivse laengu – et ma olen hinnatud ja vajalik. Et see oleks omamoodi motivaator. Ma ei ole suuremat sorti toimetaja/keeleteadlane, aga teksti lugedes kumab läbi siiski veidi hoiatav või nagu patroniseeriv toon. Ehk võetud on justkui hoiak, et ametisse asuvaid inimesi on vaja karmi käega juhtida, sest nad on olemuselt justkui susserdajad jms-d. Ma ei taha, et minust halba eeldatakse. Inimesed ikka kipuvad käituma nii, nagu neilt oodatakse.</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Väärtuspõhine eetikakoodeks põhineb abstraktsematel tuumväärtustel ning selleks, et nende sisu oleks ühtsemalt mõistetav, on iga tuumväärtust selgitatud konkreetsemate põhimõtetega. Erinevalt käskudel-keeldudel põhinevast käitumiskoodeksist, on eetikakoodeksi põhimõtted siiski üldisemat laadi, teadvustamaks olulisimaid printsiipe, millest ametnikud oma tegevuses juhendum peavad.</p>
	<p>2. Kui veidi norida sissejuhatava lause kallal, siis eesmärki ei ole hea läbi tegevuse sõnastada. St eesmärgiks ei saa olla tegevus, vaid sihtkoht/-märk. Sama arengukava koostamisel.</p> <p>„Avaliku teenistuse olulisimad väärtused: 1) seaduslikkus; 2) asjatundlikkus; Jne“</p> <p>Tekstist tuleb välja, et oluliseks väärtuseks on „avaliku teenistuse seaduslikkus“ või „ametniku legitiimsus“.</p> <p>Ilmselt ei ole mõeldud siin, et ametnikud seaduse alusel lubatud on. Mõeldud on ilmselt ametniku tegevuse seaduslikkust. Kuigi julgen väita, et sõnal „seaduslik“ on väga kateooriline ja veidi erineva rõhuasetusega tähendus, see näitab mingi asja õiguspärasust. Parem võiks selles kontekstis rääkida õiguskuulekusest. Järgnevad väärtused puudutavad samuti konkreetse ametniku kantavaid väärtuseid. See, kas mingi ametnik ise on seaduslik/legitiimne, kõlab naljakalt. Kõige parem oleks ehk tuua välja, et ametnik järgib oma töös õigusriigi väärtuseid. Nendele meie põhiseadus ja seadus põhinevad.</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi preambulat on muudetud ja tuumväärtused on sõnastatud ametnike väärtustena. Seaduslikkus on erinevate riikide praktikat aluseks võttes levinud avaliku teenistuse väärtus. Seaduslikkuse põhimõtte sisaldus ka varasemas avaliku teenistuse eetikakoodeksis punktis 5. Seaduslikkuse väärtus on levinud eetiliste dilemmade lähtekohaks – nt juriidiliselt korrektne lahendus ei pruugi alati olla ühiskonna silmis usaldusväärsem või läbipaistvaim.</p>

	<p>Samas, kas „seaduslikkusele“ on vaja eraldi osa eetikakoodeksis? See on ikka usaldusväarsuse küsimus siin kontekstis. Seaduse järgi käitumine on paika pandud juba ATSigna. Eetikakoodeksi tööpõld on seadustest väljapoole jääv. Seaduse täitmise nõudmine eetikakoodeksi poolt – ehk väljapoole oma haardeulatust – võib näidata koodeksit hambutuna või mõjuda targutamisena. Siin seaduse reguleerimisala reguleerimata jätmine ei õnesta ka kuidagi avalikku teenistust. Õigusriigi väärtuste rõhutamine võib olla ka usaldusväarsuse osas, kuna usaldusväarsus on minu arvates nr 1 roll ametniku jaoks. Asjatundlikkus nõ mikrotasandil on muidugi väga oluline, aga riigi jaoks tervikuna on elulise tähtsusega, et inimesed usaldavad ametnikkonda.</p>	
	<p><u>2. Asjatundlikkuse esimene alapunkt.</u> <i>„Ametnik tugineb oma töövaldkonna parimatele oskustele ja teadmistele.“</i></p> <p>Ei saa aru, kas sõnade järjekord taotluslik – „töövaldkonna parimad oskused“. Ja teadmised? Töövaldkonnas on tavaliselt parimad praktikad aga oskused ikka inimesel. Teadmistega sama lugu. Silmas vist peetud töövaldkonna parimaid praktikaid ja ametniku teadmisi? Ametniku töö toimub peamiselt tema peas ehk tema teadmiste kohaselt – oskus on aga midagi nõ oma kätega valmis teha. Võiks teksti täpsustada.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastust on muudetud: „Ametnik tegutseb oma töövaldkonna parimatest teadmistest ja oskustest lähtuvalt.“</p>
	<p><u>3. Asjatundlikkus. Teine alapunkt.</u> <i>„Ametnik hoiab end kursis tööülesannete täitmiseks vajalike valdkondlike arengutega, täiendab end pidevalt ja annab endast parima.“</i></p> <p>Siit ei ole täpselt aru saada, mida tähendab lisaks valdkondlike arengutega kursishoidmisele enda pidev täiendamine. Seadusemuudatused peaksid sobima valdkondlike arengutega, millega saab ennast kursis hoida (ja, kui aus olla, siis ju ka seeläbi end täiendada). Arengud teistes riikides peaks ka olema valdkondlikud arengud.</p> <p>„Täiendab end pidevalt ja annab endast parima“ on siis ikka seotud samuti valdkondlike arengutega, mitte väljapoole jäävate teemadega? Tahes tahtmata jääb mulje, et peab kogu uusi magistrikraade tegema... erinevatel inimestel on ajalised/rahalised jms võimalused erinevad. Meie asutus nüüd küll siin väga kaalukaid ja sagedasi täiendkoolitusi ei paku, et sellest selle normi täitmiseks piisaks.</p> <p>Sõnastus võiks olla seega üldisem. Ehk piisab ka sellest, kui ametnik leiab aega erialast kirjandust lugeda jooksvalt.</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastust on muudetud järgmiselt: „Ametnik hoiab end kursis tööülesannete täitmiseks vajalike valdkondlike arengutega ja täiendab end pidevalt“. Väljendist „annab endast parima“ on loobutud. Enesetäiendamise teema juures on täiendatud koodeksi selgitavat osa ja lisatud märke, et ametniku töövaldkonnas vajalik täiendõpe toimub üldjuhul asutuse vahendite eest. Erialane enesetäiendamine sisaldab ka ametniku iseseisvat õpet.</p>
	<p><u>4. Usaldusväarsus. Teine alapunkt</u> <i>„Ametnik väldib vastuolu teenistuskohustuste ja</i></p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Eetikakoodeksis on</p>

	<p><i>erahuvide vahel.</i></p> <p>Nagu ma eespool kirjutasin, siis on usaldusväärsus põhiväärtus ja ülejäänud täpsustav. Siin on hea näide. Erahuvide kõrvalejätmine on laias plaanis usaldusväärssuse küsimus ja kitsamalt erapooletuse küsimus. Millises osas peaks olema reguleeritud?</p>	<p>usaldusväärssuse põhimõtet sisustatud eeskätt ametniku töövälise rollidega kaasneva huvide konfliktiga. Erapooletus keskendub tööülesannete täitmise objektiivsusele ja sõltumatusse. Samas tuleb arvestada, et tuumväärtused võivadki sõltuvalt juhtumist omavahel kattuda. Riigiti on eetikakoodeksis sisalduvate põhiväärtuste loetelu erinev, kuid erapooletuse, usaldusväärssuse ja seaduslikkuse omavaheline eristamine on eetikakoodeksites üsna levinud.</p>
	<p><u>5. Usaldusväärssus. Neljas alapunkt</u> <i>„Ametnik kasutab teenistuskohustuste tõttu teatavaks saanud informatsiooni ainult avalikes huvides“.</i> ja <u>Avatus ja läbipaistvus. Neljas alapunkt</u> <i>„Ametnik järgib teabe kasutamisel konfidentsiaalsusnõuet ja austab isikute privaatsust kehtestatud piiranguid arvestades“.</i></p> <p>Isikuandmete kaitse on eelkõige avaliku teenistuse usaldusväärssuse kriteerium. Mitte asutuse avatuse ega läbipaistvuse küsimus. Seega, eelkõige peaks eraelu ja perekonna kaitse teema olema usaldusväärssuse all ja siis läbipaistvuse juures viide, et asutus on täpselt nii läbipaistev, kui andmekaitse reeglid lubavad. Viimases on praegu ka lause lõpp konarlik. Ehk siis praegu jääb mulje, et usaldusväärne on asutus, kes kasutab saadud teavet ainult avalikes huvides. Aga viimane võib tähendada mida iganes, kuna avaliku huvi mõiste on määratlematult avar. Seega peaks piirang asuma juba siin. Ja avatuse juures neljandas alapunktis võiks lause lõppeda sõnaga „privaatsust“. Või, tegelikult, privaatsus on väga kitsas mõiste (vt ÕS) – mõeldud on ilmselt ikkagi perekonna ja eraelu kaitset? Ehk siis võiks ikkagi rohkem lahti kirjutada, mida siin kaitsta soovitakse. Muidu ei tea ju ametnik ka, kus tema tegevuse eetilised piirid on.</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Konfidentsiaalsusnõuet käsitletakse avaliku teenistuse eetika valdkonnas avatuse põhimõtte piiranguna (vt nt Soome avaliku teenistuse eetikakoodeks, I.Tallo artikkel Juridicas kehtiva avaliku teenistuse eetikakoodeksi kohta jpt). Üldjuhul peab ametnik lähtuma põhimõttest, et tema tegevus ja avalik teave on avalikkusele kättesaadav. Samal ajal on teatud informatsiooni avalikustamisele piirangute seadmine õigustatud eesmärgiga kaitsta isikute eraelu, ärisaladust vmt. Seega ei ole nimetatud põhimõtete fookuses ametniku töövälise rollidega kaasnev huvide konflikt (usaldusväärssuse tuumväärtus), vaid eesmärk on kodanike, ettevõtjate jne õiguste kaitse. Koodeksi selgitavas osas nimetatakse seadused, mis on avaliku teenistuse</p>

	<p>6. Usaldusväärsus. Viimane alapunkt <i>„Ametnikul on õigus avaldada oma arvamust. Ta teeb seda argumenteeritult ja kehtestatud piiranguid arvestades.“</i> Sõnastust võiks veidi pehmemdada. Just teise lause lõppu. Või parem see lõpp üldse ära jätta. Praegu loeb välja, et ametnik räägib. Aga siis, kui „kana pissib“. Seletuskirjast jääb mulje, et see ei ole olnud eesmärk. Seda enam, et ei saa aru, mis piirangutest jutt käib. Kui ei tohi arvamuse avaldamisega asutuse mainet kahjustada, siis vt usaldusväärse kolmandat punkti. Probleem ei ole seega selles, et arvamust avaldati. Vaid selles, et arvamusega koos anti mainet kahjustav hinnang asutusele (lollid ülemused ei tea, mis õige on, ainult mina olen tark). Ja need kaks asja on hoopis erinevad küsimused ja tuleks käsitleda eraldi. Või kui arvamuse avaldamisega koos anti välja kellegi eraelu puudutavat teavet. Siis vt jälle eraelu kaitse punkti. Jällegi ei ole probleem selles, et ametnikul oli õigus arvamust avaldada, vaid selles, et ta avaldas fakte, millest pidi vaikima. Mitte, et tal oma/erinev arvamused oli.</p>	<p>üleselt olulised. <u>Mittearvestatud.</u> Sõna „õigus“ tuleb tõlgendada arvamusevabaduse kontekstis, mitte eeldusena, et ametnik üldjuhul sõna ei võta või et sõnavõtmiseks on vaja erilist luba. Piirangute olemasolule on oluline tähelepanu juhtida seetõttu, et piirangud ei ole seotud ainult ametkondlikuks teabeks liigitava teabe kaitsega, vaid teatud elukutsete ja valdkondade puhul kehtivad eneseväljenduse puhul läbivalt rangemad piirangud. Näiteks prokurööri eetikakoodeks keelab prokuröridel ka poliitiliste või religioossete veendumuste kohta avalikult arvamust väljendada. Samuti on oluline, et ametnik oleks enne avaliku eriavamuse väljendamist tutvunud asutuse avalike suhete reeglitega ning teemat asutuse sees käsitlenud. Piirangud võivad tuleneda nt asutuse töö spetsiifikast. Argumentatsiooni põhimõte on oluline, et rõhutada ametniku rolli erialaekspertina ning sisulise ühiskondliku debati rikastajana. Eetikanõukogu koostab teema kohta eraldi juhendmaterjali.</p>
--	--	--

	<p><u>7. Erapooletus. Teine alapunkt.</u> <i>„Ametnik kohtleb kõiki ühiskonnagruppe ja inimesi võrdselt, olenemata nende vanusest, soost, rahvusest, rassist, religioossetest veendumustest, erakondlikust kuuluvusest jt tunnustest.“</i></p> <p>Eetikakoodeksi kontekstis võiks võrdsuspõhimõtte juures olla ka sotsiaalse kaitse mõõde – kohelda isikuid võrdselt ning (teatud olukordades) nende vajadusest lähtuvalt (mitte alati tema panusest, rollist vms sõltuvalt). Eetikal ja võrdsusel on erinevad lähtekohad. Kuna eetikakoodeks tegeleb eelkõige eetika (mitte juriidika) küsimustega, siis võiks eetika erinevad lähtekohad ka siin peegelduda. Ei pea vast olema jäigalt juriidiline? Jääb liiga üheplaaniliseks eetikakoodeksi jaoks? Nt töövõime osaliselt või täielikult kaotanud isikut ei saa igas olukorras kohelda nõ faktiliselt võrdselt tervete isikutega, vaid ikkagi peab arvestama tema (eri)vajadusi. Maksuasjades nt osa tulust on maksuvaba, mis peaks kaitsma just madalama sissetulekuga inimesi – nende vajadustest lähtuvalt. Nende jaoks on sellel soodustusel suurem (positiivsem) mõju kui kõrgema sissetulekuga inimese jaoks, mistõttu tegemist õiguslikus plaanis nende isikute ebavõrdse kohtlemisega, kuid konteksti arvestades on see põhjendatud ning kindlasti mitte vastuolus eetikanormidega.</p> <p>Muidugi tark inimene loeb ise sotsiaalse mõõtme juurde eetikanormile, kuid ilus oleks, kui norm arvestaks ka kirjapildis ühiskonna erinevate tahkudega ega suruks neid üheks halliks klotsiks. Eriti teeb eetikakoodeksi sõnastus muret seetõttu, et ettekirjutatud käitumisnormid muutuvad iga päevaga detailsemaks ning kaotavad oma abstraktsust – ehk mida normi tekstis väga täpselt kirjas pole, see on väljaspool normi reguleerimisala. See toob kaasa normide jäigema kohaldamise. Käsitletava normi puhul võiksime jõuda olukorda, seda muidugi üle võlli keerates, kus ametnik ei tohiks algetada isegi diskussioon tulumaksuvaba miinimumi tõstmise üle, kuna taotletakse isikute (õiguslikult) ebavõrdset kohtlemist.</p> <p>Õiguskirjanduses kasutatakse mõisteid õiguslik (põhiseaduse § 12 lg 1 sisalduv) ja faktiline (ehk sotsiaalne) võrdsus.</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Eetikakoodeksi eesmärk on sõnastada ametnike töös olulised väärtused ja põhimõtted üldisemal kujul ning koodeksi selgitavas osas ei ole ühegi põhimõtte sisu ammendavalt avatud. Iga tuumväärtust ja põhimõtet tuleb alati tõlgendada konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades. Eetikakoodeksis sisalduvad viited mitmetele teemadele, mis on käsitletavad eraldiseisvate valdkondadena – võrdne kohtlemine, inimesekesksus, mõjude analüüs. Eetikanõukogu käsitleb konkreetsete juhtumite puhul eelnimetatud teemasid avaliku teenistuse väärtuste vaatenurgast, vajadusel konsulteerides valdkonna arendamise eest vastutavate asutustega.</p>
	<p><u>8. Avatus ja läbipaistvus tähendab riigi</u> tegevust puudutava informatsiooni kättesaadavuse tagamist arusaadavas vormis ning avalikkuse kontrolli võimaldamist riigi tegevuse üle. Ametnikutöös avalduvad avatuse ja läbipaistvuse põhimõtted haldusmenetluses ja erinevate osapoolte kaasamisel poliitikakujundamisse. Avatud ja läbipaistev poliitikakujundamine, otsuste tegemine ning avalikkuse kaasamine toetavad kodanikeskset riigivalitsemist ja loovad</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Avaliku teenistuse seaduse § 12 järgi kehtib eetikakoodeks kõigile ametnikele. Seega on hõlmatud ka kohaliku omavalitsuse ametnikud. Koodeksis kasutatakse sõna „riik“ laias tähenduses ehk riik kui</p>

	<p>kindlustunde avalikkusele, et võimu teostatakse avalikes huvides.</p> <p>Kas uus eetikakoodeks on vaid riigiametnikele</p>	<p>kindla territooriumiga sõltumatu üksus, mis hõlmab ka kohalikke omavalitsusi.</p>
	<p>9. Ettepanek kajastada eetikakoodeksis erinevates e-keskkondades (Facebook, Twitter, Instagram jne) suhtlemise põhimõtteid, sidudes need avaliku teenistuse väärtustega. Eetikakoodeksi juhendmaterjalis/käsiraamatus peaks välja tooma praktilisi näiteid e-keskkonnas suhtlemiseks ja võimalike vigade vältimiseks</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Sotsiaalmeedias ja ametniku arvamusevabaduse teemal laiemalt koostab eetikanõukogu eraldi juhendmaterjali. Eetikakoodeks sisaldab üldisemaid põhimõtteid.</p>
	<p>10. Ettepanek lisada eetikakoodeksile juurde rakendusplaan, milles selgitatakse, kuidas eetikakoodeks ametnikeni viiakse ja mõtteviisi muudetakse. Samuti peaks rakendusplaan sisaldama teavet selle kohta, kuidas eetikakoodeksi raames laiemalt avaliku teenistuse mainet parandatakse.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Eetikakoodeksi rakenduspeatükki on täiendatud ning lisatud loetelu meetmetest, mille kaudu asutused koodeksi rakendamist toetada saavad. 2015. a alguses korraldatakse eetikakoodeksi tutvustamiseks seminarid. Samuti jätkuvad kesksed avaliku teenistuse eetika koolitused ametnikele.</p>
	<p>11. Kavandi seletuskirja „Seaduslikkuse põhimõtte selgitus“ osas on välja toodud kaalutlusõiguse rakendamine. Ettepanek täiendada kaalutlusõiguse rakendamise selgitusi, ühendades see läbipaistva otsustus- ja suhtlemisoskusega, sest lisaks analüüsimisele on vajalik teisele poolele mõistvalt selgeks teha langetatud otsuse põhjendus.</p>	<p><u>Sisuliselt arvestatud.</u> Otsuste selgitamise ja põhjendamise kohustus sisaldub eetikakoodeksi avatuse ja koostöö tuumväärtuse juures.</p>
	<p>12. Ebaseadusliku käitumise vältimise ja ebaseaduslike korralduste täitmisest keeldumist puudutav näide ei anna edasi soovitud mõtet. Ettepanek eristada pädevuste puudumine, mis takistab ülesannet täita ja volituste puudumine ülesande täitmiseks</p>	<p><u>Mittearvestatud.</u> Eetikakoodeks ei ole taotluslikult juriidilist laadi dokument. Juriidilist laadi küsimuste korral tuleb lahendusi otsida konkreetsest õigusaktist. Mõlemad näited on eetikakoodeksi kontekstis asjakohased.</p>
	<p>13. Kavandi seletuskirjas „Seaduslikkus põhimõtte selgitus“ all on muu hulgas välja toodud hea halduse tava järgmine ning toodud praktiline näide. Praktilise näite kohaselt on hea halduse tavaga vastuolus olukord, kus kodanikke vastu võtvas asutuses tekivad tööpäeva lõpus pidevalt pikad ootejärjekorrad, mida ei jõuta teenindada. Sellise näite alusel jääb mulje, et pikad järjekorrad on seotud üksnes ametniku poolt tehtava tööga. Järjekordade tekkimine on seotud pigem</p>	<p><u>Lisatud selgitus.</u> Mitmed eetikakoodeksi põhimõtted on taandatavad asutuse töökorraldusele tervikuna (nt ressursside heaperemehelik kasutamine, ametniku pideva enesetäiendamise võimaldamine).</p>

	töökorraldusega, mille planeerimisel ei arvestata klientide rohkusega töövälisel ajal ning asjaoluga, et inimesed planeerivad ametkondade külastuse töövälisele ajale, mistõttu on klientide rohkus ning teenindusjärjekordade pikkus paratamatu. Segaduste vältimiseks võiks eeltoodud näidet täiendada.	Konkreetsete juhtumite analüüsimisel tuleb ka asutuse tasandit arvestada. Hea halduse tavaga seonduv on lisatud inimesekeskse tuumväärtuse juurde.
	14. Kavandi „Asjatundlikkus“ punktis on muu hulgas välja toodud, et ametnik hoiab end kursis tööülesannete täitmiseks vajalike valdkondlike arengutega, täiendab end pidevalt ja annab endast parima. Seletuskirjas on välja toodud, et asjatundlikkuse põhimõtte järgi on ametnik valdkonna ekspert, kes tugineb tööülesannete täitmisel parimatele teadmistele, on huvitatud erialasest enesetäiendamisest ning on kursis avaliku halduse üldiste toimimispõhimõtete ja arengusuundadega. Kavand ja seletuskiri ei ole kooskõlas erialase enesetäiendamise osas. Kavandi kohaselt on enesetäiendus ametniku kohustus, seletuskirjas ametniku võimalus, kus jääb pigem mulje sellest, et ametnik ei taha ennast täiendada.	<u>Lisatud selgitus.</u> Selleks, et ametnik ennast täiendaks, peab ta ka sellest huvitatud olema. Koodeksi põhitekst ja selgitav osa täiendavad üksteist.
	15. Kavandi „Asjatundlikkus“ punktis on muu hulgas välja toodud, et ametnik on avatud töövaldkonna arengut toetavatele tegevustele ja valmis neisse panustama. Seletuskirjas võiks selles osas lisainfot olla.	<u>Arvestatud.</u> Punkti sõnastust on muudetud ning seletuskirja täiendatud.
	16. „Asjatundlikkus“ punkti puudutavas seletuskirja osas kasutatud terminit „võimalikult pädevad inimesed“. Ettepanek keeleliselt korrektsema väljendi „kompetentse inimese“ kasutamiseks.	<u>Arvestatud.</u>
	17. Kavandi „Usaldusväärsus“ punktis märgitakse, et ametnik kasutab avalikku võimu ainult avalikes huvides. Sellisest sõnastusest võib jääda mulje, et võimu võib kasutada mistahes piires ja ulatuses, määravaks on vaid asjaolu, et seda tehakse avalikes huvides. Sellise määratlusega ei saa nõustuda, kuna oluline peaks olema rõhutada, et ametnik teostab avalikku võimu temale antud pädevuse ulatuses ja piires. Lisaks, ametnik kasutab teenistuskohustuste tõttu teatavaks saanud informatsiooni ainult avalikes huvides. Informatsiooni kasutamine on samuti eeltooduga seotud vaid avaliku huviga. Informatsiooni kasutamisel tuleb lähtuda lisaks avalikule huvile, ka informatsioonile seatud piirangutest (AK, riigisaladus jne). Sarnaselt „Usaldusväärsus“ punkti viimasele põhimõttele, tuleb avaliku võimu ja informatsiooni kasutamisel sätestada põhimõte, mille kohaselt põhimõtete rakendamisel arvestatakse kehtestatud piiranguid.	<u>Lisatud selgitus.</u> Põhimõtte tähendab sisuliselt, et võimu ei tohi kasutada erahuvides. Tuumväärtused ja nende põhimõtted viitavad erinevatele aspektidele, mis üksteist täiendavad. Ka informatsiooni kasutamist on käsitletud mitme tuumväärtuse juures. Usaldusväärse aspektist on keelatud avalikku infot kasutada isiklikes huvides. Avatuse ja koostöö tuumväärtuse näeb aga ette aluse informatsiooni kättesaadavuse piiramiseks põhjendatud aluste olemasolul.
	18. Kavandi „Usaldusväärsus“ punktis on muu hulgas sätestatud, et ametnik hoidub töös ja	<u>Sisuliselt arvestatud.</u> Põhimõtte sõnastust on

	töövälises tegevuses ametiväärkuse ja ametiasutuse maine kahjustamisest. Mida mõeldakse „ametiväärkuse“ all?	muudetud ja loobutud on mõistest ametiväärkuse.
	19. Kavandi seletuskirja „Usaldusväarsuse põhimõtte selgitus“ kolmandas lõigus on kirjas, et „Näiteks paindlikku tööaega rakendavas asutuses ei saa eetiliseks rikkumiseks pidada seda, kui ametnik saadab töö ajal tööarvutist isikliku ...“. Mida mõeldakse sõnade „eetiliseks rikkumiseks“ all? Ehk oleks mõistlik kasutada ainult sõna „rikkumiseks“.	<u>Lisatud selgitus.</u> Oluline on siinkohal rõhutada vastuolu puudumist eetiliste põhimõtetega.
	20. Kavandi seletuskirjas „Erapooleetuse põhimõtte selgitus“ on kingituste, soodustuste ja pakkumiste vastu võtmise lõigus kasutatud väljendit „sünnipäevakimp“. Ettepank asendada see sõnadega „lillekimp sünnipäevaks“.	<u>Mittearvestatud.</u> Mõlemad sõnastused on keeleliselt korrektsed.
	21. Kavandi seletuskirjas on välja toodud nii asutusele pandud kohustused kui ka ametnikule pandud kohustused. Kuna pealkirja järgi on tegemist ametniku eetikakoodeksiga, siis peaks olema asutuse kohustused toodud välja eeltingimustena ja selgelt eristatavatena.	<u>Mittearvestatud.</u> Asutustel on oluline roll eetikakoodeksi rakendamisel. Seetõttu on iga tuumvääruse juures vajalik välja tuua soovitusel asutustele, kuidas eetikakoodeksi põhimõtete järgimisele kaasa Lisaks on koodeksi lõpus rakenduspeatükk, mis sisaldab üldisemaid soovitusi eetikakoodeksi tutvustamisel ja rakendamisel.
Avaliku teenistuse eetika ekspertide esitatud täiendusetpanekud	<p>1) loobuda preambula kolmandast lausest, sest eetikakoodeks ei sisalda otseselt juhiseid, vaid on eelkõige väärtusdeklaratsioon.</p> <p>2) sõnastada preambulas tuumvääruste loetelu ametniku-, mitte avaliku teenistuse keskselt, sest eetikakoodeks keskendub ametnike eetilise käitumise põhimõtetele.</p> <p>3) muuta tuumvääruste järjekorda, tõstes usaldusväarsuse tuumvääruse seaduslikkuse järel teiseks. Usaldusväarsus on sisult ja tähenduselt olulise kaaluga.</p> <p>4) sõnastada põhimõtetele eelnev sissejuhatav tekst stiilis: „<i>seaduslikkus tähendab, et</i>“; „<i>usaldusväarsus tähendab, et</i>“.</p> <p>5) lisada seaduslikkuse tuumvääruse juurde põhimõtted, mille kohaselt ametnik peab seaduste rakendamisel silmas kodanikukeskust ning kasutab võimu seadusega ette nähtud piirides. Seeläbi on koodeksi põhitekstis kajastatud nii hea halduse tava kui ka diskretsiooniõiguse rakendamine, mis on pikemalt käsitletud koodeksi selgitavas osas. Samuti on seaduslikkuse tuumväärus sellisel kujul teiste tuumväärustega</p>	Eetikanõukogu arvestab ettepanekutega. Lisaks otsustas eetikanõukogu 05.02.2015 ja 12.02.2015 toimunud koodeksi testimise seminaride tulemusena asendada kodanikukeskus inimesekeskusena ning sõnastada see eraldi tuumväärusena. Hea halduse tavale viidatakse inimesekeskuse tuumvääruse selgitavas osas.

	<p>proportsionaalsemalt sisustatud.</p> <p>6) lihtsustada koodeksi sõnastust, vältida liigset deklaratiivsust ning muuta tekst arusaadavamaks.</p> <p>7) mitte toetada eetikakoodeksi põhimõtete nummerdamist, sest tegemist on väärtuspõhise koodeksiga ning selle rakendamise eesmärk on soodustada analüüsi- ja argumenteerimisoskusi. Numbrite lisamine võib kaasa tuua praktika, kus punktidele hakatakse viitama ilma nende sisusse süvenemata.</p>	
--	---	--